

**ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»**

РІВНЕНСЬКИЙ ІНСТИТУТ УНІВЕРСИТЕТУ «УКРАЇНА»

Кафедра економіки, обліку та фінансів

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Рівненського інституту
Університету «Україна»

_____ Т. О. Макух
« ____ » _____ 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 2.8. Фінанси, гроші та кредит

освітня програма: «Облік і оподаткування»

освітнього рівня: бакалавр

галузь знань: 07 Управління та адміністрування

спеціальність: 071 Облік і оподаткування

Обсяг, кредитів: 180/6

Форма підсумкового контролю: екзамен

Рівне 2023

Робоча програма «Фінанси, гроші та кредит» для студентів за галуззю знань: 07
«Управління та адміністрування», спеціальністю: 071 Облік і оподаткування.

«__» _____ 2023 року. 46 с.

Розробник: доцент кафедри економіки, обліку та фінансів, к.е.н. Ушакова О. А.

Викладач: доцент кафедри економіки, обліку та фінансів, к.е.н. Ушакова О. А.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри
економіки, обліку та фінансів

Протокол від «__» _____ 2023 року № __

Завідувач кафедри _____ /Тамара МАКУХ/

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми
«Облік і оподаткування», 2023 рік.

«__» _____ 2023 року

Гарант освітньої програми:

_____/_____
(підпис) (прізвище та ініціали)

ПРОЛОНГАЦІЯ РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Навчальний рік	2024/2025	2025/2026	2026/2027	2027/2028
Дата засідання кафедри / циклової комісії				
№ протоколу				
Підпис завідувача кафедри / голови циклової комісії				

Матеріали до курсу розміщені на сайті Інтернет-підтримки навчального процесу
<https://vo.uu.edu.ua/course/index.php?categoryid=281> за адресою:
<https://vo.uu.edu.ua/course/view.php?id=13565>

Робочу програму перевірено _____ **2023 року**
Директором Рівненського інституту
_____/Макух Т. О./
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній ступінь/освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Загальний обсяг кредитів – 6	Галузь знань 07 Управління та адміністрування	Вид дисципліни Обов’язкова компонента	
	Спеціальність 071 Облік і оподаткування	Цикл підготовки Професійний	
Модулів – 2	Спеціалізація -	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 4		2-3-й	2-3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: <u>публікація наукових тез або статті у фаховому науковому виданні за темою, узгодженою з науковим керівником – викладачем навчальної дисципліни</u>	Мова викладання, навчання та оцінювання: <u>українська</u>	Семестр	
Загальний обсяг годин – 180		4-5-й	4-5-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 8	Освітній ступінь/освітній рівень: <u>бакалавр</u>	40 год.	14 год.
		Практичні/семінарські	
		20 год.	8 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		120 год.	158 год.
		Індивідуальні завдання: - Вид семестрового контролю: екзамен	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 50%/50%

для заочної форми навчання – 14%/86%.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни «Фінанси, гроші та кредит» є формування теоретичних і прикладних знань з теорії фінансів, засвоєння закономірностей їх функціонування на мікро-, мезо- і макrorівнях, формування у здобувачів освіти теоретичної і методологічної бази для розуміння системи взаємозв'язків у сфері грошових, валютних та кредитних відносин, а також формування комплексу фахових компетентностей, пов'язаних з аналізом кон'юнктури грошово-кредитного ринку.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни «Фінанси, гроші та кредит» є:

- засвоєння теоретичних питань, що стосуються суті і характерних ознак фінансів;
- вивчення ролі й місця фінансів в економічній системі;
- оволодіння об'єктивною оцінкою фінансової політики держави;
- вироблення навиків щодо виявлення тенденцій зміни показників, з'ясування їх причин, а також прогнозування можливих наслідків у різних сферах і ланках фінансової системи та їх взаємодії;
- з'ясування сутності, функцій, концепцій виникнення і ролі грошей та кредиту в ринковій економіці, механізму функціонування грошового ринку і грошової системи, основ побудови банківської системи та операцій банків, механізму зміни пропозиції грошей в обігу, закономірностей розвитку і функціонування валютного ринку;
- засвоєння ролі, специфіки і практики використання грошово-кредитної політики центрального банку, напрямів діяльності банків та небанківських фінансових інститутів щодо грошово-кредитного обслуговування суб'єктів господарювання і населення, а також особливостей функціонування міжнародних валютно-кредитних установ та форм їх співробітництва з Україною.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ, ВІДПОВІДНІСТЬ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ КОМПОНЕНТАМ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- загальні теоретичні засади фінансів, фінансові моделі;
- внутрішній зміст і організаційну структуру фінансової системи та її складові;
- схеми організації фінансової діяльності на кожному рівні економічної системи та грошові потоки суб'єктів фінансових відносин;
- сутність і функції грошей;
- особливості функціонування грошового обороту і грошової маси, що його обслуговує;
- особливості функціонування грошового ринку;
- сутність грошової системи;
- сутність інфляції та грошових реформ;
- особливості функціонування валютного ринку і валютних систем;
- види, функції та роль кредиту;
- необхідність і сутність кредиту;
- особливості діяльності центральних та комерційних банків

вміти:

- інтерпретувати сутність, функції і роль фінансів як сукупності обмінно-розподільних і перерозподільних відносин;

- ідентифікувати заходи фінансової політики і складові фінансового механізму;
- визначати особливості фінансових відносин у різних сферах і ланках фінансових відносин, методи роботи фінансових органів та інституцій;
- ідентифікувати функції грошей;
- визначати форми кредитних грошей;
- застосовувати у розрахунках кількісні критерії грошового обігу – грошову масу та швидкість обігу грошей;
- визначати відсоток як ціну грошей;
- визначати ефективність грошових реформ;
- розраховувати валютний курс;
- оцінювати необхідність кредитування;
- нараховувати позичковий відсоток;
- розрізняти засоби грошово-кредитної політики НБУ.

Рядок навчальної дисципліни в Матриці відповідності загальних програмних компетентностей компонентам освітньої програми «Облік і оподаткування»

	ЗК 1	ЗК 2	ЗК 3	ЗК 4	ЗК 5	ЗК 6	ЗК 7	ЗК 8	ЗК 9	ЗК 10	ЗК 11	ЗК 12	ЗК 13	ЗК 14	ЗК 15	ЗК 16
ОК 2.8.	+	+						+					+	+	+	

Рядок навчальної дисципліни в Матриці відповідності спеціальних (фахових) програмних компетентностей компонентам освітньої програми «Облік і оподаткування»

	ФК 1	ФК 2	ФК 3	ФК 4	ФК 5	ФК 6	ФК 7	ФК 8	ФК 9	ФК 10	ФК 11
ОК 2.8.	+	+	+	+	+					+	+

Рядок навчальної дисципліни в Матриці забезпечення програмних результатів навчання (ПРН) відповідними компонентами освітньої програми «Облік і оподаткування»

	ПРН 1	ПРН 2	ПРН 3	ПРН 4	ПРН 5	ПРН 6	ПРН 7	ПРН 8	ПРН 9	ПРН 10	ПРН 11	ПРН 12	ПРН 13	ПРН 14	ПРН 15	ПРН 16	ПРН 17	ПРН 18	ПРН 19	ПРН 20	ПРН 21	ПРН 22	ПРН 23
ОК 2.8.	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+		+	+			+	+		+

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Анотація дисципліни

Прикладна підготовка майбутніх фахівців з обліку і оподаткування посідає особливе місце в системі економічної освіти. Володіння прийомами і методами обліку створює підґрунтя для розвитку економічного мислення фахівців, набуття ними здатності сприймати економічні процеси і явища, що відбуваються в національному і світовому господарстві, у всій їх багатогранності.

Фінанси – це система економічних відносин між державою, юридичними та фізичними особами, між окремими державами і міжнародними економічними інститутами й організаціями щодо акумуляції та використання коштів на основі розподілу й перерозподілу валового внутрішнього продукту та національного доходу. Гроші чинять потужний перманентний вплив на стан кон'юнктури і перебіг економічного циклу. Сучасна економіка не може обійтись без грошей, кредиту і банків. Гроші опосередковують рух величезних мас товарів і капіталу, стимулюючи розвиток виробництва та економічний прогрес суспільства загалом. Отже, домінуюча і визначальна роль грошей в економіці стає причиною того, що грошова сфера є об'єктом найбільш складного і системного регулювання з боку держави.

У результаті вивчення курсу «Фінанси, гроші та кредит» здобувачі освіти оволодівають навичками професійного використання понятійно-категоріального апарату навчальної дисципліни, розуміння й аналізу сутності фінансових, зокрема грошово-кредитних відносин, їх форм та впливу на соціально-економічний розвиток країни в цілому, добробут її громадян і фінансовий стан підприємств, аналізу фінансових суперечностей, що виникають у суспільстві, та їх вирішення.

Зміст навчальної програми передбачає методичне забезпечення всіх форм роботи здобувачів освіти: вивчення теоретичного матеріалу на лекціях, аудиторні і позааудиторні практичні/семінарські заняття із застосуванням активних методів навчання і сучасних інформаційних систем і технологій, самостійна, а також індивідуальна робота здобувачів освіти. При викладанні навчальної дисципліни використовується системний підхід, активні методи навчання, автоматизовані навчальні системи, модульно-рейтингова система контролю навчання здобувачів освіти.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. Суть і функції фінансів. Фінанси підприємств. Державні фінанси

Тема 1. Предмет фінансової науки. Суть і функції фінансів.

Предмет науки про фінанси. Сутність фінансів як інституту та економічної категорії. Суспільне призначення фінансів та їх об'єктивна необхідність в умовах товарного виробництва. Специфічні ознаки фінансів. Функції фінансів. Вплив фінансів на суспільне виробництво.

Тема 2. Фінансова система і фінансова політика.

Сутність фінансової системи. Поняття та загальна характеристика її сфер та ланок. Принципи побудови фінансової системи. Державні фінанси. Сутність фінансової політики держави. Типи фінансової політики.

Тема 3. Фінанси суб'єктів господарювання.

Сутність та функції фінансів підприємств. Грошові фонди та фінансові ресурси. Організація фінансів підприємств. Фінансова діяльність та фінансова робота на підприємствах. Управління фінансами підприємств.

Тема 4. Податки і податкова система.

Поняття податків і податкової системи. Принципи організації податкової системи, її обов'язкові якості і функції. Принципи побудови податкової системи. Види податків.

Тема 5. Бюджет і бюджетна система.

Роль бюджету у фінансовій системі. Бюджетна система. Бюджетний процес. Бюджетне планування. Державний кредит як специфічна ланка державних фінансів. Функції та форми державного кредиту. Державні позики як основна форма державного кредиту. Формування державного боргу. Система управління державним боргом.

Тема 6. Місцеві фінанси.

Сутність місцевих фінансів та їх роль у здійсненні політики зміцнення економічної самостійності адміністративно-територіальних формувань в умовах ринкових відносин. Фінансові ресурси органів місцевого самоврядування. Склад доходів і видатків місцевих бюджетів.

Тема 7. Спеціальні цільові фонди держави.

Державні цільові фонди як самостійна ланка державних фінансів. Класифікація державних цільових фондів. Функції, джерела надходжень та напрями видатків державних цільових фондів.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. Фінансовий ринок. Міжнародні фінанси

Тема 8. Страховий ринок.

Сутність страхування і його функції. Основні форми страхування та їх класифікація. Страховий ринок. Прибутки і витрати страховика. Фінансові результати страхових компаній.

Тема 9. Фінансовий ринок.

Сутність фінансового ринку. Функції фінансового ринку. Класифікація фінансового ринку.

Тема 10. Міжнародні фінанси.

Складові ланки та грошові потоки міжнародних фінансів. Міжнародні фінансові відносини та валютний ринок. Фінанси міжнародних організацій. Міжнародні фінансові інституції.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3. Гроші та кредит як фінансові інструменти

Тема 11. Сутність і функції грошей.

Виникнення грошей. Товарні гроші. Суть і функції грошей. Кредитні гроші та їх форми.

Тема 12. Грошовий оборот і грошова маса, що його обслуговує.

Грошовий обіг та його структура. Поняття грошового обороту. Безготівкові і готівкові розрахунки. Кількісні критерії грошового обігу: грошова маса та швидкість обігу грошей. Структура грошової маси. Закон грошового обігу.

Тема 13. Грошовий ринок.

Поняття грошового ринку. Попит на гроші. Пропозиція грошей. Заощадження та інвестиції. Відсоток як ціна грошей. Вартість грошей.

Тема 14. Грошова система.

Поняття та елементи грошової системи. Типи грошових систем. Планування грошового обігу.

Тема 15. Інфляція та грошові реформи.

Сутність та причини інфляції. Соціально-економічні наслідки інфляції. Крива Філіпса. Грошові реформи.

Тема 16. Валютний ринок і валютні системи.

Конвертованість валюти. Валютний курс. Золотовалютні резерви. Валютні системи. Валютний ринок. Форми валютних операцій.

Тема 17. Кредит у ринковій економіці.

Необхідність та передумови виникнення кредиту. Суть кредиту, типи кредитних відносин. Теорії кредиту. Форми і види кредиту. Функції кредиту і принципи кредитування. Суть позичкового відсотка. Роль кредиту в умовах ринку.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 4. Грошово-кредитна політика

Тема 18. Центральні банки.

Поняття центрального банку. Функції центрального банку. Національний банк України (НБУ). Грошово-кредитна політика НБУ.

Тема 19. Комерційні банки.

Основи організації діяльності банків. Ресурси банку. Організація і форми банківського кредитування. Контроль і регулювання діяльності банків з боку центрального банку (на прикладі НБУ).

4.2. Структура навчальної дисципліни

4.2.1. Тематичний план

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин між видами робіт														Форми та методи контролю знань
	денна форма							заочна форма							
	Усього	аудиторна					с.р.	Усього	аудиторна					с.р.	
		у тому числі							у тому числі						
		л	сем	пр	лаб	інд			л	сем	пр	лаб	інд		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Змістовий модуль 1. Суть і функції фінансів. Фінанси підприємств. Державні фінанси															
Тема 1. Предмет фінансової науки. Суть і функції фінансів.	10	4	-	2	-	-	4	9	-	-	-	-	-	9	АР: опитування СР: експрес-тестування
Тема 2. Фінансова система і фінансова політика.	8	2	-	2	-	-	4	9	-	-	-	-	-	9	АР: опитування СР: експрес-тестування
Тема 3. Фінанси суб'єктів господарювання.	8	2	-	2	-	-	4	10	2	-	-	-	-	8	АР: опитування СР: експрес-тестування
Тема 4. Податки і податкова система.	10	4	-	2	-	-	4	8	-	-	-	-	-	8	АР: опитування СР: експрес-тестування
Тема 5. Бюджет і бюджетна система.	11	4	-	4	-	-	3	8	-	-	-	-	-	8	АР: опитування СР: експрес-тестування
Тема 6. Місцеві фінанси.	7	2	-	2	-	-	3	8	-	-	-	-	-	8	АР: опит-ня СР: експрес-тестування
Тема 7. Спеціальні цільові фонди держави.	9	2	-	4	-	-	3	12	2	2	-	-	-	8	АР: опитування СР: експрес-тестування
Разом за змістовим модулем 1	63	20	-	18	-	-	25	64	4	2	-	-	-	58	-
Змістовий модуль 2. Фінансовий ринок. Міжнародні фінанси															
Тема 8. Страховий ринок.	7	2	-	2	-	-	3	9	-	-	-	-	-	9	АР: опит-ня СР: експрес-тестування
Тема 9. Фінансовий ринок.	9	4	-	2	-	-	3	9	-	-	-	-	-	9	АР: опитування СР: експрес-тестування
Тема 10. Міжнародні фінанси.	11	4	-	4	-	-	3	13	2	2	-	-	-	9	АР: опит-ня СР: експрес-тестування

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Разом за змістовим модулем 2	27	10	-	8	-	-	9	31	2	2	-	-	-	27	-
Разом за 4 семестр	90	30	-	26	-	-	34	95	6	4	-	-	-	85	-
Змістовий модуль 3. Гроші та кредит як фінансові інструменти															
Тема 11. Сутність і функції грошей.	9	2	-	-	-	-	7	9	-	-	-	-	-	9	АР: опит-ня СР: експрес-тестування
Тема 12. Грошовий оборот і грошова маса, що його обслуговує.	10	2	-	2	-	-	6	8	-	-	-	-	-	8	АР: опит-ня СР: експрес-тестування
Тема 13. Грошовий ринок.	10	2	-	2	-	-	6	8	-	-	-	-	-	8	АР: опит-ня СР: експрес-тестування
Тема 14. Грошова система.	8	2	-	-	-	-	6	10	2	-	-	-	-	8	АР: опит-ня СР: експрес-тестування
Тема 15. Інфляція та грошові реформи.	10	2	-	2	-	-	6	8	-	-	-	-	-	8	АР: опит-ня СР: експрес-тестування
Тема 16. Валютний ринок і валютні системи.	10	2	-	2	-	-	6	10	2	-	-	-	-	8	АР: опит-ня СР: експрес-тестування
Тема 17. Кредит у ринковій економіці.	12	2	-	4	-	-	6	12	2	-	2	-	-	8	АР: опит-ня СР: експрес-тестування
Разом за змістовим модулем 3	69	14	-	12	-	-	43	65	6	-	2	-	-	57	-
Змістовий модуль 4. Грошово-кредитна політика															
Тема 18. Центральні банки.	9	2	-	-	-	-	7	9	-	-	-	-	-	9	АР: опит-ня СР: експрес-тестування
Тема 19. Комерційні банки.	12	2	-	4	-	-	6	12	2	2	-	-	-	8	АР: опит-ня СР: експрес-тестування
Разом за змістовим модулем 4	21	4	-	4	-	-	13	21	2	2	-	-	-	17	-
Разом за 5 семестр	90	18	-	16	-	-	56	92	14	2	2	-	-	74	-
Разом за рік	180	48	-	42	-	-	90	180	14	6	2	-	-	158	-

4.2.2. Навчально-методична картка дисципліни «Фінанси, гроші та кредит»

Разом: 180 год., лекції – 48 год., практичні/семінарські заняття – 42 год., самостійна робота – 90 год.

Змістовий модуль 1. Суть і функції фінансів. Фінанси підприємств. Державні фінанси							
Теми лекцій	Тема 1. Предмет фінансової науки. Суть і функції фінансів	Тема 2. Фінансова система і фінансова політика	Тема 3. Фінанси суб'єктів господарювання	Тема 4. Податки і податкова система	Тема 5. Бюджет і бюджетна система	Тема 6. Місцеві фінанси	Тема 7. Спеціальні цільові фонди держави
Самостійна робота	5 балів						
Види поточного контролю	Модульний контроль (5 балів)						

Змістовий модуль 2. Фінансовий ринок. Міжнародні фінанси			
Теми лекцій	Тема 8. Страховий ринок	Тема 9. Фінансовий ринок	Тема 10. Міжнародні фінанси
Самостійна робота	5 балів		
Види поточного контролю	Модульний контроль (5 балів)		
Підсумковий контроль	Екзамен (20 балів)		

Змістовий модуль 3. Гроші та кредит як фінансові інструменти							
Теми лекцій	Тема 11. Сутність і функції грошей	Тема 12. Грошовий оборот і грошова маса, що його обслуговує	Тема 13. Грошовий ринок	Тема 14. Грошова система	Тема 15. Інфляція та грошові реформи	Тема 16. Валютний ринок і валютні системи	Тема 17. Кредит у ринковій економіці
Самостійна робота	5 балів						
Види поточного контролю	Модульний контроль (5 балів)						

Змістовий модуль 4. Грошово-кредитна політика		
Теми лекцій	Тема 18. Центральні банки	Тема 19. Комерційні банки
Самостійна робота	5 балів	
Види поточного контролю	Модульний контроль (5 балів)	
Підсумковий контроль	Екзамен (20 балів)	

4.3. Форми організації занять

4.3.1. Теми практичних/семінарських занять

Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Суть і функції фінансів. Фінанси підприємств. Державні фінанси		
1.	Предмет фінансової науки. Суть і функції фінансів.	2
2.	Фінансова система і фінансова політика.	2
3.	Фінанси суб'єктів господарювання.	2
4.	Податки і податкова система.	2
5.	Бюджет і бюджетна система.	4
6.	Місцеві фінанси.	2
7.	Спеціальні цільові фонди.	2
8.	Модульна контрольна робота № 1	2
Усього		18
Змістовий модуль 2. Фінансовий ринок. Міжнародні фінанси		
9.	Страховий ринок.	2
10.	Фінансовий ринок.	2
11.	Міжнародні фінанси.	2
12.	Модульна контрольна робота № 2.	2
Усього		8
Змістовий модуль 3. Гроші та кредит як фінансові інструменти		
13.	Грошовий оборот і грошова маса, що його обслуговує.	2
14.	Грошовий ринок.	2
15.	Інфляція та грошові реформи.	2
16.	Валютний ринок і валютні системи.	2
17.	Кредит у ринковій економіці.	2
18.	Модульна контрольна робота № 3.	2
Усього		12
Змістовий модуль 4. Грошово-кредитна політика		
19.	Банківська система.	2
20.	Модульна контрольна робота № 4.	2
Усього		4
Разом за рік		42

4.3.2. Теми самостійної роботи студентів

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1	2	3	4
1.	Організаційно-правове забезпечення фінансової політики: фінансове право, фінансове планування, організація здійснення фінансової політики, фінансовий контроль.	7	14
2.	Платіжний баланс.	7	12
3.	Сутність фінансового механізму зовнішньоекономічної діяльності: міжнародні відносини, спільне підприємництво, міжнародна торгівля.	7	12
4.	Фінансовий механізм підприємства.	7	12
5.	Фінансовий механізм держави.	7	12
6.	Теорії грошей.	7	12
7.	Грошові потоки.	7	12
8.	Сутність і функції кредиту.	7	12
9.	Форми, види і роль кредиту.	7	12
10.	Теоретичні засади процента.	7	12
11.	Фінансове посередництво грошового ринку.	7	12
12.	Механізм формування пропозиції грошей та грошово-кредитна політика.	7	12
13.	Міжнародні фінансово-кредитні організації та їх співробітництво з Україною.	6	12
Всього		90	158

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Форми контролю	Бали	Термін виконання (тижні)
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Суть і функції фінансів. Фінанси підприємств. Державні фінанси			
Предмет фінансової науки. Суть і функції фінансів.	Індивідуальний контроль на консультаціях, груповий і фронтальний контроль на лекційних і практичних/семінарських заняттях	0,5	I
Фінансова система і фінансова політика.	Індивідуальний контроль на консультаціях, груповий і фронтальний контроль на лекційних і практичних/семінарських заняттях	0,5	II
Фінанси суб'єктів господарювання.	Індивідуальний контроль на консультаціях, груповий і фронтальний контроль на лекційних і практичних/семінарських заняттях	1	III

1	2	3	4
Податки і податкова система.	Індивідуальний контроль на консультаціях, груповий і фронтальний контроль на лекційних і практичних/семінарських заняттях	1	IV
Бюджет і бюджетна система.	Індивідуальний контроль на консультаціях, груповий і фронтальний контроль на лекційних і практичних/семінарських заняттях	1	V
Місцеві фінанси.	Індивід. контроль на консультаціях, груп. і фронт. контроль на лекц. і практ./семін. заняттях	0,5	VI
Спеціальні цільові фонди держави.	Індивід. контроль на консультаціях, груп. і фронт. контроль на лекц. і практ./семін. заняттях	0,5	VI
Всього: 25 год.	Всього: 5 балів		
1	2	3	4
Змістовий модуль 2. Фінансовий ринок. Міжнародні фінанси			
Страховий ринок.	Індивідуальний контроль на консультаціях, груповий і фронтальний контроль на лекційних і практичних/семінарських заняттях	1	VII
Фінансовий ринок.	Індивідуальний контроль на консультаціях, груповий і фронтальний контроль на лекційних і практичних/семінарських заняттях	2	VIII
Міжнародні фінанси.	Індивідуальний контроль на консультаціях, груповий і фронтальний контроль на лекційних і практичних/семінарських заняттях	2	XIX
Всього: 9 год.	Всього: 5 балів		
Разом за 4 семестр: 34 год.	Разом за семестр: 10 балів		
Змістовий модуль 3. Гроші та кредит як фінансові інструменти			
Сутність і функції грошей.	Індивідуальний контроль на консультаціях, груповий і фронтальний контроль на лекційних і практичних/семінарських заняттях	1	X
Грошовий оборот і грошова маса, що його обслуговує.	Індивідуальний контроль на консультаціях, груповий і фронтальний контроль на лекційних і практичних/семінарських заняттях	1	XI
Грошовий ринок.	Індивідуальний контроль на консультаціях, груповий і фронтальний контроль на лекційних і практичних/семінарських заняттях	0,5	XII
Грошова система.	Індивідуальний контроль на консультаціях, груповий і фронтальний контроль на лекційних і практичних/семінарських заняттях	0,5	XII
Інфляція та грошові реформи.	Індивідуальний контроль на консультаціях, груповий і фронтальний контроль на лекційних і практичних/семінарських заняттях	0,5	XIII
Валютний ринок і валютні системи.	Індивідуальний контроль на консультаціях, груповий і фронтальний контроль на лекційних і практичних/семінарських заняттях	0,5	XIII
Кредит у ринковій економіці.	Індивідуальний контроль на консультаціях, груповий і фронтальний контроль на лекційних і практичних/семінарських заняттях	1	XIV
Всього: 43 год.	Всього: 5 балів		
Змістовий модуль 4. Грошово-кредитна політика			
Центральні банки.	Індивідуальний контроль на консультаціях, груповий і фронтальний контроль на лекційних і практичних/семінарських заняттях	2	XV

1	2	3	4
Комерційні банки.	Індивідуальний контроль на консультаціях, груповий і фронтальний контроль на лекційних і практичних/семінарських заняттях	3	XV
Всього: 13 год.	Всього: 5 балів		
Разом за 5 семестр: 56 год.	Разом за семестр: 10 балів		
Разом за рік: 90 год.	Разом за рік: 20 балів		

5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

5.1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1. *За джерелом інформації:*

- *словесні*: лекція (традиційна, проблемна тощо) із застосуванням інформаційних технологій (презентація PowerPoint), семінари, пояснення, розповідь, бесіда;
- *наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація;
- *практичні*: вправи.

2. *За логікою передачі і сприйняття навчальної інформації:* індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3. *За ступенем самостійності мислення:* репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4. *За ступенем керування навчальною діяльністю:* під керівництвом викладача; самостійна робота із книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

5.2. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, лекції-дискусії, робота в малих групах, мозкові атаки, кейс-метод, презентації, банки візуального супроводу.

Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але й високою ефективністю навчального процесу, який виявляється у: високій мотивації студентів; закріпленні теоретичних знань на практиці; підвищенні самосвідомості студентів; формуванні здатності приймати самостійні рішення; формуванні здатності до ухвалення колективних рішень; формуванні здатності до соціальної інтеграції; набуття навичок вирішення конфліктів; розвитку здатності до знаходження компромісів.

Лекції проблемного характеру – один із найважливіших елементів проблемного навчання студентів. Вони передбачають поряд із розглядом основного лекційного матеріалу встановлення та розгляд кола проблемних питань дискусійного характеру, які недостатньо розроблені в науці й мають актуальне значення для теорії та практики. Лекції проблемного характеру відрізняються поглибленою аргументацією матеріалу.

Вони сприяють формуванню у студентів самостійного творчого мислення, прищеплюють їм пізнавальні навички. Студенти стають учасниками наукового пошуку та вирішення проблемних ситуацій.

5.3. Інклюзивні методи навчання

1. Методи формування свідомості: бесіда, диспут, лекція, приклад, пояснення, переконання.

2. Метод організації діяльності та формування суспільної поведінки особистості:

вправи, привчання, виховні ситуації, приклад.

3. Методи мотивації та стимулювання: вимога, громадська думка. Вважаємо, що неприпустимо застосовувати в інклюзивному вихованні методи емоційного стимулювання – змагання, заохочення, переконання.

4. Метод самовиховання: самопізнання, самооцінювання, саморегуляція.

5. Методи соціально-психологічної допомоги: психологічне консультування, аутотренінг, стимуляційні ігри.

6. Спеціальні методи: патронат, супровід, тренінг, медіація.

7. Спеціальні методи педагогічної корекції, які варто використовувати для цілеспрямованого виправлення поведінки або інших порушень, викликаних спільною причиною. До спеціальних методів корекційної роботи належать: суб'єктивно-прагматичний метод, метод заміщення, метод «вибуху», метод природних наслідків і трудовий метод.

6. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Навчальна дисципліна оцінюється за модульно-рейтинговою системою.

Вона складається з 2-х модулів.

Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною шкалою в кожному семестрі окремо.

За результатами поточного, модульного та семестрового контролів виставляється підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою, національною шкалою та шкалою ECTS.

Модульний контроль: кількість балів, які необхідні для отримання відповідної оцінки за кожен змістовий модуль упродовж семестру.

Семестровий (підсумковий) контроль: виставлення семестрової оцінки студентам, які опрацювали теоретичні теми, практично засвоїли їх і мають позитивні результати, набрали необхідну кількість балів.

Загальні критерії оцінювання студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано в таблиці нижче.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на практичних/семінарських заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження та есе, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на практичних/семінарських заняттях.

6.1. Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	Ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності в розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	Ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	Ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність із основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою. Можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	Виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення закладу вищої освіти без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

6.2. Система оцінювання роботи студентів упродовж семестру

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3		Змістовий модуль 4	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
I. Обов'язкові									
1.1. Відвідування лекцій	1	7	7	3	3	8	8	2	2
1.2. Відвідування практичних занять	1	8	4	3	1	5	4	7	1
1.3. Робота на практичному занятті	2	8	8	3	2	5	8	7	2
1.4. Виконання завдань для самостійної роботи	1,5	7	10,5	3	4,5	7	10,5	2	3
1.5. Виконання модульної роботи	5	1	5	1	5	1	5	1	5
Разом		30	34,5	13	12,5	25	35,5	19	11
Максимальна кількість балів за обов'язкові види роботи: 50									
II. Вибіркові									
Виконання завдань для самостійного опрацювання									
2.1. Складання ситуаційних завдань із різних тем курсу	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2.2. Огляд літератури з конкретної тематики	1	1	1	-	-	-	-	-	-

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2.3. Складання ділової гри з конкретним прикладним матеріалом з будь-якої теми курсу	1	-	-	1	1	1	1	1	1
2.4. Підготовка наукової статті з будь-якої теми курсу	1	-	-	1	-	-	-	-	-
2.5. Участь у науковій студентській конференції	1	-	-	-	-	-	-	1	-
2.6. Дослідження українського чи закордонного досвіду	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Разом		2	2	3	3	2	2	3	3
Максимальна кількість балів за вибіркові види роботи: 10									
Всього балів за теоретичний і практичний курс: 60									

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних/семінарських заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

**6.3. Оцінка за теоретичний і практичний курс:
шкала оцінювання – національна та ECTS**

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	
		екзамен	залік		
90 – 100	відмінно	5	зараховано	A	відмінно
82 – 89	добре	4		B	добре (дуже добре)
75 – 81	добре	4		C	добре
64 – 74	задовільно	3		D	задовільно
60 – 63	задовільно	3		E	задовільно (достатньо)
35 – 59	незадовільно	2	не зараховано	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	незадовільно	2		F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6.4. Оцінка за екзамен: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
36-40 та більше	відмінно	5	A	відмінно
30-35	добре	4	BC	добре
24-29	задовільно	3	DE	задовільно
14-23	незадовільно	2	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-13		2	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

**6.5. Загальна оцінка з дисципліни:
шкала оцінювання національна та ECTS**

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	
		екзамен	залік		
90 – 100	відмінно	5	зараховано	A	відмінно
82 – 89	добре	4		B	добре (дуже добре)
75 – 81	добре	4		C	добре
64 – 74	задовільно	3		D	задовільно
60 – 63	задовільно	3		E	задовільно (достатньо)
35 – 59	незадовільно	2	не зараховано	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	незадовільно	2		F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6.6. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота у 4 сем.										Підсумковий тест (екзамен у 4 сем.)	Поточне тестування та самостійна робота у 5 сем.									Підсумковий тест (екзамен у 5 сем.)	Сума
Змістовий модуль 1							Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3							Змістовий модуль 4			
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10		20	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18		
2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	2		2	2	2	2	2	2	2	2	3	

T1, T2 ... T19 – теми змістових модулів.

6.7. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Визначте поняття та функції фінансів.
2. Розкрийте сутність кредитного ринку.
3. Охарактеризуйте сфери фінансових відносин підприємств.
4. Розмежуйте поняття прибутку, чистого прибутку, валового прибутку.
5. Розкрийте зміст фінансового механізму підприємств.
6. Визначте об'єкти, що підлягають розподілу у фінансовій системі.
7. Охарактеризуйте групи фондів грошових коштів.
8. Розкрийте зміст фінансів некомерційних установ та фінансів громадських організацій та доброчинних фондів.
9. Напрями фінансового впливу на процеси суспільного розвитку.
10. Охарактеризуйте бюджетний дефіцит та джерела його покриття.
11. Розкрийте зміст фінансів комерційних підприємств.
12. Охарактеризуйте елементи фінансового ринку.
13. Розкрийте значення державного кредиту.
14. Охарактеризуйте податкову систему України.
15. Охарактеризуйте комерційний розрахунок як метод організації фінансової діяльності.
16. Визначте принципи організації податкової системи.
17. Охарактеризуйте кошторисне фінансування як метод організації фінансової діяльності.
18. Визначте зміст ринку цінних паперів.
19. Охарактеризуйте поняття страхування та форми страхових відносин.
20. Розкрийте зміст неприбуткової діяльності як методу організації фінансової діяльності.
21. Охарактеризуйте суб'єктів страхових відносин.
22. Охарактеризуйте поняття і функції податкової системи.
23. Розкрийте поняття страхового ринку.
24. Визначте галузі, види та форми страхування.
25. Охарактеризуйте зовнішні фінансові ресурси підприємства.
26. Визначте зміст місцевих фінансів.
27. Охарактеризуйте фінансові ресурси органів місцевого самоврядування.
28. Зміст витрат, доходів та фінансових результатів підприємства.
29. Розкрийте поняття доходу від реалізації товарів, робіт, послуг.
30. Охарактеризуйте систему оподаткування підприємств України.
31. Охарактеризуйте систему державних фінансів.
32. Визначте сутність та види податків.
33. Охарактеризуйте бюджетну систему та бюджетний устрій.
34. Джерела формування і напрями використання фінансових ресурсів.
35. Розкрийте принципи побудови податкової системи.
36. Охарактеризуйте прямі податки.
37. Розкрийте зміст фінансових ресурсів підприємства як матеріального носія фінансових відносин.
38. Власні, позикові та залучені джерела фінансових ресурсів.
39. Визначте роль бюджету у фінансовій системі.
40. Охарактеризуйте систему місцевих податків і зборів.
41. Визначте причини створення і зростання державного боргу.
42. Визначте загальнодержавні податки та збори.
43. Охарактеризуйте принципи побудови фінансової системи.
44. Розкрийте поняття страхування.
45. Передумови появи та основні концепції походження грошей.
46. Суть грошей як економічної категорії.
47. Функції грошей та їх розвиток у сучасних умовах.
48. Еволюція форм грошей, що знаходяться в обігу.
49. Вартість грошей та особливості її оцінки.
50. Металістична теорія грошей.

51. Номіналістична теорія грошей.
52. Класична кількісна теорія грошей.
53. Основні напрями неокласичної кількісної теорії грошей.
54. Кейнсіанська теорія грошей.
55. Суть та основні положення монетаризму.
56. Суть та основні суб'єкти грошового обігу.
57. Взаємозв'язок грошового обігу із основними видами ринків.
58. Поняття грошових потоків та схема їхнього руху в економіці.
59. Структура грошового обігу.
60. Поняття грошової маси та грошової бази.
61. Швидкість обігу грошей та фактори, що на неї впливають.
62. Закон грошового обігу.
63. Сутність, структура та призначення грошового ринку.
64. Структура грошового ринку.
65. Поняття, цілі та мотиви формування попиту на гроші.
66. Суть та механізм формування грошової пропозиції.
67. Особливості встановлення рівноваги на грошовому ринку.
68. Сутність грошової системи, її функції і принципи побудови.
69. Основні елементи грошової системи.
70. Основні типи грошових систем та їх історичний розвиток.
71. Особливості формування грошової системи України та характеристика її елементів.
72. Грошова система.
73. Суть, класифікація і форми прояву інфляції.
74. Основні причини і механізм розвитку інфляційних процесів.
75. Вплив інфляції на економіку і соціальну сферу.
76. Основні напрямки антиінфляційної політики.
77. Основні теорії інфляції.
78. Розвиток інфляційних процесів в Україні.
79. Грошова реформа як метод стабілізації національної валюти.
80. Особливості проведення грошової реформи в Україні.
81. Історичні аспекти виникнення кредиту.
82. Необхідність кредиту і передумови формування кредитних відносин.
83. Основні теоретичні концепції кредиту.
84. Суть та ознаки кредиту як економічної категорії.
85. Характеристика основних функцій кредиту.
86. Стадії та закономірності руху кредиту.
87. Особливості товарної та грошової форм кредиту.
88. Види кредиту та їх характеристика.
89. Економічні межі кредиту.
90. Принципи організації кредитних відносин.
91. Кредитний ризик та способи його мінімізації.
92. Роль кредиту у ринковій економічній системі.
93. Розвиток кредитних відносин в економіці України.
94. Сутність процента як економічної категорії.
95. Теорії позичкового процента.
96. Чинники впливу на процент за кредит.
97. Функції та роль позичкового процента в економіці.
98. Класифікація ставок позичкового процента.
99. Способи нарахування процентів за кредит.
100. Процентний ризик і способи його мінімізації.
101. Сутність, еволюція та функції фінансового посередництва.
102. Поняття кредитної системи та характеристика її елементів.
103. Суть, структура і призначення банківської системи в економіці.
104. Система небанківських фінансово-кредитних посередників, їх види та функції.

105. Історичні аспекти виникнення та розвитку банків.
106. Суть, функції та принципи діяльності банків як особливих фінансових посередників.
107. Класифікація комерційних банків.
108. Управлінська та організаційна структура комерційного банку.
109. Загальна характеристика операцій комерційних банків.
110. Основні показники ефективності діяльності банків.
111. Регулювання банківської діяльності в сучасних умовах.
112. Банківські кризи та особливості їх виникнення.
113. Становлення і розвиток комерційних банків в Україні.
114. Роль центральних банків, особливості їх виникнення та розвитку.
115. Суть та характеристика основних функцій центральних банків.
116. Статус центральних банків, їх види та структура.
117. Грошово-кредитна політика, її суть, завдання та цілі.
118. Банківське регулювання та нагляд.
119. Особливості функціонування Національного банку України.
120. Емісія грошей та роль центрального банку у формуванні грошової пропозиції.
121. Грошовий мультиплікатор та особливості утворення грошей комерційними банками.
122. Інструменти реалізації грошово-кредитної політики.
123. Передавальний механізм грошово-кредитної політики та його вплив на економіку.
124. Грошово-кредитна та бюджетно-податкова політика.
125. Цілі грошово-кредитної політики Національного банку України.
126. Поняття валюти та особливості валютних відносин в економіці.
127. Сутність валютного ринку, його структура, види та учасники.
128. Основні види валютних операцій.
129. Валютний курс і фактори, що на нього впливають.
130. Характеристика основних видів валютних курсів.
131. Валютний ризик та способи управління ним.
132. Поняття та структура валютної системи.
133. Етапи розвитку світової валютної системи.
134. Суть, структура та принципи побудови платіжного балансу.
135. Поняття, види та порядок здійснення міжнародних розрахунків.
136. Суть міжнародних кредитних операцій та їх організації.
137. Історичні передумови створення міжнародних фінансово-кредитних організацій.
138. Основні види, цілі та завдання міжнародних фінансово-кредитних організацій.
139. Група організацій Світового банку.
140. Регіональні міжнародні фінансово-кредитні організації.
141. Міжнародні фінансово-кредитні організації та Україна.

БІЛЕТИ ДО ЕКЗАМЕНУ (зразок)

РІВНЕНСЬКИЙ ІНСТИТУТ УНІВЕРСИТЕТУ «УКРАЇНА»

Кафедра економіки, обліку та фінансів

Освітньо-кваліфікаційний рівень: Бакалавр.

Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування».

Семестр: II-й.

Навчальна дисципліна: Фінанси, гроші та кредит.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 01

I. ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА:

1. Визначте поняття та функції фінансів.
2. Розкрийте сутність кредитного ринку.

II. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ:

1. Фінанси – це:
 - а) наука;
 - б) галузь знань;
 - в) економічні відносини;
 - г) усі відповіді правильні.
2. Розрахунки і платежі між суб'єктами економічних відносин належать до:
 - а) грошових відносин;
 - б) фінансових відносин;
 - в) економічних відносин;
 - г) усі відповіді правильні.
3. Організація яких відносин має безпосередній вплив на кінцевий результат виробничої діяльності підприємства?
 - а) відносин з контрагентами;
 - б) відносин всередині підприємства;
 - в) відносин з державою;
 - г) немає правильної відповіді.
4. Виплата зарплати та отримання прибутку на підприємствах відноситься до:
 - а) первинних доходів;
 - б) доходів, отриманих у результаті перерозподілу в кредитно-фінансовій системі;
 - в) вторинних доходів;
 - г) усі відповіді правильні.
5. Хто надає підприємствам такі послуги: лізинг, факторинг, форфейтинг?
 - а) держава;
 - б) банки;
 - в) держава та банки;
 - г) усі відповіді правильні.
6. Характер забезпечення господарської діяльності підприємства фінансовими ресурсами може бути:
 - а) фондовий;
 - б) каналний;
 - в) відповіді а) та б) правильні;
 - г) немає правильної відповіді.
7. Децентралізований фонд коштів, що формується з приватного або акціонерного капіталу – це:
 - а) місцевий бюджет;
 - б) статутний капітал;
 - в) резервний фонд;
 - г) усі відповіді правильні.
8. За рахунок чого вперше формуються основні, оборотні засоби підприємства?
 - а) прибутку;
 - б) статутного фонду;
 - в) коштів спонсорів;
 - г) усі відповіді правильні.
9. Яку назву має дохід на 1 акцію?
 - а) дивіденд;
 - б) відсоток;
 - в) прибуток;
 - г) усі відповіді правильні.
10. Суму фінансових ресурсів підприємства відображає:
 - а) статутний капітал;
 - б) позичковий капітал;
 - в) залучений капітал;
 - г) усі відповіді правильні.

III. ДАЙТЕ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯМ: гроші; фінансова система; інфляція.

Затверджено на засіданні кафедри:

Протокол № __ від «__» _____ 2023 року.

Завідувач кафедри _____ / _____ /
(підпис) (ПІБ)

Екзаменатор _____ / _____ /
(підпис) (посада, ПІБ)

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Навчально-методичне забезпечення курсу розміщене на платформі Moodle: **Фінанси, гроші та кредит:**
<https://vo.uu.edu.ua/course/view.php?id=13565>.

7.1. Глосарій (термінологічний словник)

Акцизний збір – непрямий податок, що встановлюється на підакцизні товари та включається до їхньої ціни у твердих ставках.

Акція – документ, що засвідчує право на певну частину власності у статутному капіталі акціонерного товариства і дає право на отримання доходу від неї у вигляді дивідендів. Є різні види акцій, які визначають різні права їх власників: прості й привілейовані; іменні та на пред'явника; паперові та електронні; номінальні та без номіналу; платні та преміальні; з вільним та обмеженим обігом.

Анулювання (скасування) державного боргу – метод управління державним боргом, що передбачає повну відмову держави від зобов'язань за випущеними позиками (внутрішніми, зовнішніми або за всім державним боргом).

Авансові розрахунки – це форма міжнародних розрахунків, за якою оплата товарів імпортером здійснюється до відвантаження, а інколи навіть до виробництва товару.

Акредитив – угода, згідно з якою банк за дорученням клієнта-імпортера здійснює платежі одержувачу коштів (експортеру) на основі представлених ним і передбачених контрактом документів і при дотриманні всіх умов, зазначених в акредитиві.

Антиінфляційна політика – це комплекс заходів державного регулювання економіки, спрямованих на боротьбу з інфляцією.

База оподаткування – законодавчо закріплена частина доходів або майна платника податків (за вирахуванням пільг), яка враховується у процесі розрахунку суми податку, тобто сума, з якої стягується податок.

Банківський переказ – доручення одного банку іншому виплатити одержувачу певну суму коштів.

Банкнота – це безстрокове боргове зобов'язання, що випускається в обіг центральним емісійним банком і є законним платіжним засобом на території даної країни.

Банківський кредит – це кредитні відносини, в яких однією зі сторін (в ролі позичальника чи кредитора) виступає банк.

Банківська система – це підсистема кредитної системи, що є сукупністю центрального та комерційних банків різних типів та форм власності, які, взаємодіючи між собою, утворюють єдине ціле, формуючи нові функції, спрямовані на забезпечення ефективного переміщення капіталу в межах всієї економічної системи держави.

Банк – це особливий фінансовий посередник грошового ринку, який акумулює та мобілізує тимчасово вільні грошові кошти, здійснює посередництво в кредитах, у виконанні платежів та розрахунків в економіці, створює платіжні засоби та виконує інші функції.

Банківські операції – це дії банку, які забезпечують виконання ним функцій фінансового посередника грошового ринку.

Банківське регулювання – це система заходів, за допомогою яких центральний банк чи інший орган нагляду гарантує стабільну, безпечну діяльність банків, запобігає дестабілізуючим процесам у банківській системі.

Банківський нагляд – це моніторинг процесів, що мають місце в банківській системі на різноманітних етапах діяльності банків, зокрема утворення нових банків та їх підрозділів (філій, відділень та представництв), функціонування банків, їхньої реорганізації і ліквідації.

Банківська криза – це настання певних чинників та причин, через які значна кількість банківських установ не в змозі виконувати свої функції як фінансових посередників, що

призводить до виникнення ознак, які свідчать про негативні наслідки у роботі більшості банків, оголошення центральним банком їх неплатоспроможними та ліквідації.

Бартер – це безпосередній обмін одного товару на інший товар без участі грошей.

Біржовий ринок – частина ринку цінних паперів, на якому здійснюються угоди, що укладаються на фондовій біржі, й охоплює насамперед вторинний ринок, хоча в окремих випадках і первинне розміщення цінних паперів може здійснюватись через фондову біржу.

Боргова безпека – рівень внутрішньої та зовнішньої заборгованостей з урахуванням вартості її обслуговування й ефективності використання внутрішніх і зовнішніх запозичень й оптимального співвідношення між ними, достатній для задоволення нагальних соціально-економічних потреб, що не загрожує втратою суверенітету та руйнуванням вітчизняної фінансової системи.

Бюджет – сукупність фінансових відносин держави з суб'єктами господарювання, а також населенням, стосовно формування та використання централізованого фонду грошових ресурсів з метою забезпечення функцій держави, передбачених конституцією.

Бюджетна безпека – спроможність бюджетної системи забезпечити платоспроможність держави під час збалансування доходів і видатків та ефективне використання бюджетних коштів у процесі виконання функцій держави.

Бюджетна система України – сукупність усіх бюджетів, вона побудована з урахуванням економічних відносин, державного й адміністративно-територіальних устроїв і врегульована нормами права.

Бюджетне фінансування – надання грошових коштів юридичним і фізичним особам на проведення заходів, передбачених бюджетом; відображає процес перерозподілу доходів у суспільстві, базується на відповідних принципах і характеризується специфічними формами надання бюджетних асигнувань.

Бюджетний дефіцит – перевищення видатків бюджету над його доходами.

Бюджетний профіцит – характеризує позитивне сальдо бюджету, взагалі відображає стабільну фінансову ситуацію, хоча і не є метою діяльності держави.

Бюджетний унітаризм – форма внутрішніх міжурядових фінансових відносин, основні принципи організації яких визначає центральна влада. Місцева та регіональна влада при цьому, як правило, відіграють досить пасивну роль.

Бюджетний федералізм – форма внутрішніх міжурядових фінансових відносин, певна організація політичних відносин між різними рівнями влади, яка дає змогу в умовах самостійності й автономії кожного бюджету забезпечувати на території всієї країни її населенню рівний і гарантований державою перелік суспільних послуг (безпека, соціальний захист, освіта та ін.), а для цього органічно поєднувати фіскальні інтереси держави з інтересами її суб'єктів; розрізняти бюджетні повноваження, бюджетні видатки і доходи; розподіляти і перерозподіляти бюджетні ресурси між державним бюджетом і бюджетами місцевих органів влади, вирівнюючи бюджетну забезпеченість територій, що перебувають у різних соціально-економічних, географічних, кліматичних та інших умовах.

Бюджетний кредит – надання коштів з бюджету суб'єктам підприємницької діяльності на поворотній основі, що взагалі не властиве бюджетним відносинам.

Валовий дохід – загальна сума доходу платника податку на прибуток від усіх видів діяльності, отримана (нарахована) протягом звітного періоду в грошовій, матеріальній або нематеріальній формах як на території України, так і за її межами.

Валові витрати – витрати, здійснені платником податку на прибуток протягом звітного податкового періоду, які виключаються із суми скоригованого валового доходу з метою обчислення суми оподаткованого прибутку.

Валютна безпека держави – забезпеченість держави достатніми валютними коштами, підтримування стабільності внутрішньої та зовнішньої купівельної спроможності грошової одиниці, накопичення необхідного обсягу валютних резервів, виконання міжнародних зобов'язань; стан курсоутворення, спрямований на розвиток вітчизняного експорту та приплив іноземних інвестицій.

Валютна політика – сукупність економічних, юридичних та організаційних форм і методів у галузі валютних відносин, що здійснюють держава та міжнародні валютно-фінансові організації.

Валютне регулювання – регламентація державою міжнародних розрахунків і порядку проведення валютних операцій.

Валютний контроль – контроль за дотриманням валютного законодавства, за порушення якого передбачаються штрафи, санкції та позбавлення ліцензій.

Валютний коридор – можливе мінімальне та максимальне відхилення офіційного курсу національної грошової одиниці до іноземних валют.

Вартість банківських кредитів – річні відсотки, що сплачує позичальник комерційному банку за користування кредитами.

Видатки бюджету – кошти, що витрачаються державою з метою забезпечення своїх функцій, тобто спрямовуються на здійснення програм, передбачених відповідним бюджетом, за виключенням коштів на погашення основної суми боргу та повернення надмірно сплачених до бюджету сум.

Видатки домогосподарств – витрати на придбання споживчих товарів, оплата отриманих послуг або вони є трансфертами (добровільні й обов'язкові).

Видатки місцевих бюджетів – економічні відносини, що виникають у зв'язку з фінансуванням власних і делегованих повноважень місцевих органів влади.

Використання прибутку – спрямування прибутку підприємства на сплату податків, створення резервного фонду, виплату дивідендів, поповнення статутного фонду, фінансування витрат у процесі фінансово-господарської діяльності.

Виручка від реалізації – сума коштів, які надійшли на банківський рахунок або в касу підприємства від продажу товарів та надання послуг.

Власний капітал підприємства – фінансові ресурси, залучені у розпорядження від власників чи акціонерів без обмежень у часі (на постійній основі), призначені для забезпечення зростання підприємства, збереження його економічної стабільності, а також поглинання можливих збитків у результаті підприємницьких ризиків. За даними балансу визначається як різниця між загальною сумою активів і сумою зовнішніх зобов'язань підприємства (позиковим капіталом).

Власні доходи – доходи, що мобілізуються місцевою владою самостійно на основі власних рішень і за рахунок джерел, визначених місцевим органом влади. До власних доходів належать: місцеві податки і збори, доходи від майна, що належить місцевій владі, та господарської діяльності комунальних підприємств, комунальні платежі, а також доходи за рахунок комунальних кредитів і позик.

Власні фінансові ресурси підприємства – ресурси, що належать підприємству й утворюються внаслідок фінансово-господарської діяльності підприємства. До них належать: статутний фонд, амортизаційний фонд, валовий дохід і прибуток.

Внутрішній державний борг – заборгованість держави перед усіма утримувачами облігацій внутрішньої державної позики (ОВДП) та інших державних цінних паперів, тобто громадянами та підприємствами своєї країни, які є кредиторами держави.

Внутрішньогосподарський фінансовий контроль – вид контролю, що здійснюється на підприємствах бухгалтеріями та фінансовими відділами.

Вторинний ринок – частина ринку цінних паперів, на якому здійснюються операції перепродажу раніше випущених цінних паперів.

Валютний кліринг – це угода між керівництвом двох і більше країн про обов'язковий взаємний залік міжнародних вимог і зобов'язань.

Варіант касових залишків кількісної теорії визначає вплив зміни маси грошей на рівень товарних цін, виходячи із потреб нагромадження грошей окремими суб'єктами ринку.

Валютний ринок – це сегмент грошового ринку, на якому здійснюється купівля-продаж іноземних валют на основі попиту та пропозиції.

Вид кредиту – це деталізована його характеристика за організаційно–економічними ознаками, що використовуються для класифікації кредитів, конкретний прояв основних форм кредиту.

Валюта (currency – з англ. «обмін», «валюта») – це грошова одиниця країни, яка використовується для вимірювання величини вартості товарів і послуг та використання якої прямо чи опосередковано пов'язане із зовнішньоекономічними відносинами.

Валютні відносини – це економічні відносини, які пов'язані з використанням національних валют і міжнародних грошових одиниць у світовому господарстві при обміні результатами праці національних економік.

Валютний ринок – це система економічних відносин, пов'язаних з операціями купівлі-продажу іноземної валюти, валютних цінностей та рухом іноземних капіталів.

Валютні операції – це контракти учасників валютного ринку щодо купівлі-продажу та надання позик в іноземній валюті на певних умовах, у певний момент часу.

Валютний курс – це вартість валюти однієї країни, виражена у грошовій одиниці іншої країни, групи країн або міжнародних платіжних засобах.

Валютний ризик – це ймовірність настання грошових втрат суб'єктів валютного ринку внаслідок коливань валютних курсів.

Валютна система – це форма організації та регулювання валютних відносин, що склалася історично і закріплена національним законодавством та міждержавними угодами.

Вексель – це письмове боргове зобов'язання строго визначеної форми, що дає його власнику безспірне право після закінчення встановленого строку вимагати від боржника певної грошової суми.

Генезис – момент зародження і подальший процес розвитку, що призвів до певного стану, виду, вияву того чи іншого явища.

Господарська діяльність – діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт або надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність.

Громадський фінансовий контроль – контроль з боку суспільства за фінансовою діяльністю держави, місцевих органів влади, який здійснюють представники громадських угруповань на засадах добровільності та безоплатності.

Грошовий ринок – ринок короткострокових капіталів (на термін до одного року) або грошових коштів, що виступають у платіжних засобах.

Грошові витрати домогосподарств – витрати на купівлю продуктів харчування, непродовольчих товарів, на оплату послуг, витрати, пов'язані з веденням особистого підсобного господарства, грошову допомогу родичам та іншим особам, витрати на купівлю нерухомості, будівництво, придбання акцій, сертифікатів, валюти, приріст вкладів до банківських установ, аліменти, податки, збори, внески та ін.

Грошові доходи домогосподарств – суми грошових і натуральних надходжень, одержані членами домогосподарства у вигляді оплати праці (за виключенням податку з доходів фізичних осіб та обов'язкових відрахувань), доходів від підприємницької діяльності та самозайнятості, доходів від власності у вигляді відсотків, дивідендів, продажу акцій та інших цінних паперів, надходжень від продажу нерухомості, особистого та домашнього майна, худоби, продукції особистого підсобного господарства та продуктів, отриманих у порядку самозаготівель, соціальної допомоги, субсидій, пенсій, стипендій, грошової допомоги від родичів та інших осіб, а також інших грошових доходів.

Грошові кошти – гроші підприємства, що перебувають на його рахунках у банках, касі підприємства та у підзвітних осіб.

Грошові фонди – частина грошових коштів, які мають цільове спрямування.

Грошово-кредитна (монетарна) політика – сукупність дій та заходів держави у сфері грошового ринку, а також сукупність економічних методів, спрямованих на управління рухом кредитного капіталу.

Грошовий мультиплікатор – це процес збільшення (мультиплікації) грошей на депозитних рахунках комерційних банків у момент їх руху від одного банку до іншого.

Грошовий обіг – це рух грошей у внутрішньому економічному обороті країни та в системі зовнішньоекономічних зв'язків у готівковій і безготівковій формах, що обслуговує реалізацію товарів і здійснення нетоварних платежів в економіці.

Грошовий потік – це процес переміщення грошових коштів від одного економічного суб'єкта до іншого, що забезпечує виконання платіжних зобов'язань, які виникають у процесі економічної діяльності.

Грошова маса – це вся сукупність грошей, випущених в обіг, у всіх їх формах, які перебувають у розпорядженні суб'єктів ринку в даний момент часу.

Грошовий агрегат – це кількісний показник грошової маси, що характеризує певний набір її елементів залежно від видів грошей та ступеня їх ліквідності.

Грошова база – це показник, що включає запаси всієї готівки, яка перебуває в обігу та в касах банків, а також суму резервів комерційних банків на їх кореспондентських рахунках у центральному банку.

Грошовий ринок – це ринок, на якому відбувається купівля та продаж грошей як специфічного товару, здійснюється формування попиту, пропозиції та ціни на нього.

Грошова система – це форма організації грошового обігу в країні, що склалася історично і закріплена у законодавчому порядку.

Грошово-кредитна політика – це комплекс заходів у сфері грошового обігу та кредиту, що здійснюються Національним банком України і спрямовуються на регулювання кількості грошей в обігу та забезпечення стабільності грошової одиниці України.

Грошова реформа – це повна або часткова зміна грошової системи країни, що проводиться державою у зв'язку із розладом грошового обігу в цілях зміцнення національної валюти.

Грошово-кредитна політика – це комплекс взаємопов'язаних, скоординованих на досягнення певних цілей заходів щодо регулювання грошового ринку, які проводить держава через свій центральний банк.

Гроші – це загальний еквівалент, що виражає вартість усіх товарів і послуг та здатний на них обмінюватися.

Державне споживання – видатки на утримання державного апарату (управлінського, правоохоронного, судового тощо). Формування доходів бюджету в цій частині є платою з боку суспільства державі за послуги, що надаються нею у сфері управління країною та забезпечення її обороноздатності та правопорядку.

Державний борг – сума заборгованості держави за випущеними і непогашеними внутрішніми державними запозиченнями, а також сума фінансових зобов'язань до іноземних кредиторів на певну дату, включаючи видані гарантії за кредитами, що надають місцевим органам влади, державним підприємствам, іноземним постачальникам тощо.

Державний бюджет – головний централізований фонд грошових коштів держави, основний інструмент перерозподілу національного доходу, що використовується з метою виконання державою визначених Конституцією функцій.

Державний кредит – специфічна ланка державних фінансів; сукупність економічних відносин, що виникають між державою та фізичними або юридичними особами (фінансово-кредитними установами, корпораціями, іноземними урядами, міжнародними фінансовими організаціями і приватними особами), стосовно мобілізації тимчасово вільних грошових коштів на кредитній основі, тобто на умовах зворотності, терміновості та платності, в процесі формування загальнодержавного фонду фінансових ресурсів, в яких держава може бути позичальником, кредитором або гарантом.

Державний фінансовий контроль – вид контролю, що здійснюють вищі органи влади разом з функціями управління фінансовою системою. Цей контроль охоплює загальнодержавний і відомчий контроль. На вищому рівні загальнодержавний фінансовий контроль здійснює Верховна Рада України.

Державні запозичення – основна форма державного кредиту, коли держава є позичальником. Для них характерним є те, що тимчасово вільні грошові кошти населення та суб'єктів господарювання залучаються до фінансування загальнодержавних потреб шляхом випуску й реалізації державних цінних паперів.

Державні трансферти – цільове, безповоротне та безоплатне (нееквівалентне) виділення коштів з бюджету конкретним суб'єктам у вигляді державних субсидій, субвенцій і дотацій.

Державні цільові фонди – фонди фінансових ресурсів, створені державою з метою задоволення соціальних та економічних потреб населення, для витрат на розширене виробництво, розвиток науково-технічного потенціалу держави тощо.

Дефіцит місцевого бюджету – величина перевищення видатків місцевого бюджету над його постійними доходами.

Джерело сплати податку – дохід суб'єкта (прибуток, заробітна плата, відсоток, рента), з якого сплачується податок. За деякими податками об'єкт і джерело збігаються.

Дискреційна (активна) фіскальна політика – свідоме маніпулювання податками та державними видатками з боку органів законодавчої та виконавчої влади з метою змінення реального обсягу національного виробництва та зайнятості, контролю над інфляцією, прискорення темпів економічного зростання (стимульовальна та стримувальна).

Додатковий продукт – вартість, створювана безпосередніми виробниками понад вартість необхідного продукту.

Дольові фінансові інструменти підтверджують право їх власника на частку (пай у статутному фонді їх емітента) і отримання відповідного доходу (у формі дивіденду, відсотка тощо). Дольовими фінансовими інструментами є, як правило, цінні папери відповідних видів (акції, інвестиційні сертифікати).

Домогосподарство – сукупність осіб, які спільно проживають в одному житловому приміщенні або його частині, забезпечують себе усім необхідним для життя, ведуть спільне господарство, повністю або частково об'єднують і витрачають кошти.

Дотація – допомога, що надається підприємствам, установам та організаціям на покриття збитків, зумовлених незалежними від них причинами.

Дотація вирівнювання – міжбюджетний трансферт на вирівнювання дохідної спроможності відповідного бюджету.

Доходи бюджету – сума коштів, що мобілізується державою в бюджеті для виконання відповідних функцій держави.

Доходи домогосподарств – доходи від заробітної плати, продажу власного капіталу, землі, продукції підсобних господарств, доходи, одержані від здачі в оренду майна, відсотки на капітал, вкладений у банківські депозити, цінні папери тощо.

Доходи страховика – кошти, що створюють необхідний страховий фонд і включають: доходи від страхової діяльності (усі премії зі страхування і перестрахування) та доходи від розміщення тимчасово вільних коштів як власних, так і страхових резервів.

Державний кредит – сукупність кредитних відносин, у яких здебільшого позичальником є держава, а кредиторами – юридичні або фізичні особи.

Дефляційна політика – це сукупність державних заходів щодо обмеження грошового попиту на ринку через грошово-кредитний і податковий механізми.

Депозитні гроші – це такий вид кредитних грошей, які відображають зобов'язання банків перед своїми клієнтами в обсягах залишків коштів на їхніх рахунках.

Еволюція фінансів – процес поступових перетворень, основні етапи розвитку фінансів, зумовлені певними історичними передумовами.

Емісія грошей (issue of money) – це випуск в обіг нових грошових знаків.

Електронні гроші – це спеціальні електронні способи зберігання грошової вартості за допомогою технічного пристрою, що може використовуватись для здійснення платежів на користь інших осіб.

Закріплені доходи – одна з форм переданих доходів місцевим органам влади на стабільній, довготерміновій основі.

Заощадження частина грошових доходів населення, що формується за рахунок вільних грошових коштів, які утворюються внаслідок скорочення поточного особистого споживання; призначена для того, щоб забезпечити потреби у майбутньому.

Зберігані суб'єкти (юридичні особи), котрі мають дозвіл на зберігання й обслуговування обігу цінних паперів та операцій емітента з цінними паперами.

Зведений бюджет – сукупність усіх видів бюджетів бюджетної системи, що становить суму показників усіх бюджетів, які входять до складу бюджетної системи. Він не затверджується законодавчими органами влади, а використовується з метою аналізу, прогнозування, статистичних цілей, визначення засад державного регулювання економічного та соціального розвитку держави.

Звичайна діяльність підприємства – будь-яка основна діяльність підприємства, а також операції, що її забезпечують або виникають унаслідок її проведення.

Зовнішній державний борг – заборгованість держави перед іноземними кредиторами, тобто громадянами й організаціями інших країн.

Закон грошового обігу – це загальний економічний закон, який виражає внутрішню необхідність, сталі та суттєві зв'язки між кількістю необхідних для обігу грошей та цінами товарів, що підлягають реалізації.

Знаки вартості – це така форма грошей, у яких номінальна вартість значно перевищує реальну вартість, тобто затрати суспільної праці на їх виготовлення.

Інвестиції – всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті чого утворюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект.

Інвестиційна безпека держави – рівень співвідношення між розміром інвестицій країни за кордон та отриманими інвестиціями, який задовольняє потреби внутрішньої економіки та підтримує позитивний платіжний баланс держави.

Інвестиційна діяльність – сукупність операцій із придбання та продажу довгострокових (необоротних) активів, а також короткострокових (поточних) фінансових інвестицій, що не є еквівалентами грошових коштів.

Інвестиційна політика пов'язана з державними та приватними інвестиціями на розвиток тих галузей та окремих підприємств, що мають найважливіше значення і визначають науково-технічний прогрес.

Інвестори суб'єкти фінансового ринку, котрі вкладають грошові кошти в різноманітні види цінних паперів з метою отримання доходу, що формується шляхом отримання інвесторами відсотків, дивідендів і приросту курсової вартості цінних паперів.

Індивідуальні інвестори – окремі підприємства, фізичні особи (див. Інвестори).

Індикатор (від лат. *indico* – вказую, визначаю) – елемент, що відображає процес або стан об'єкта спостережень, його якісні та кількісні характеристики.

Інкасо – банківська операція, при здійсненні якої банк за дорученням клієнта-експортера отримує платежі від експортера за відвантажену йому продукцію і зараховує кошти на рахунок експортера.

Ініціативний фінансовий контроль - вид фінансового контролю, що здійснюється за власним бажанням суб'єктів господарювання.

Інституціональні інвестори – це різні фінансово-інвестиційні інститути.

Інфляція – підвищення загального рівня цін в економіці, спричинене зниженням купівельної спроможності грошей, унаслідок переповнення каналів обігу надлишковою кількістю паперових грошей, незабезпечених відповідним зростанням товарної маси.

Інформаційно-аналітичні інститути, інформаційно-консультаційні центри – інститути, які спеціалізуються на наданні послуг своїм клієнтам з опрацювання та поширення ринкової інформації про суб'єктів та інструменти фінансового ринку, цінні

папери, фондові індекси, поточні курси тощо" а також на складанні аналітичних оглядів подій та тенденцій на ринку фінансових послуг.

Інфраструктура фінансового ринку – сукупність установ, організацій, підприємств, інших суб'єктів та елементів, що забезпечують необхідні організаційно-економічні умови для функціонування усіх учасників фінансового ринку з метою координації їх дій, підвищення ефективності фінансових операцій та всього ринкового механізму.

Інфляція попиту – такий тип інфляції, який характеризується зростанням рівня ринкових цін внаслідок збільшення надлишкової емісії грошей, яка призводить до перевищення попиту над існуючою пропозицією товарів та послуг.

Інфляція витрат (інфляція пропозиції) – це такий тип інфляції, при якому відбувається порушення рівноваги товарного обміну, що полягає у підвищенні рівня ринкових цін за умов зниження обсягів сукупного виробництва (пропозиції) та зростання грошових витрат виробників на придбання ресурсів виробництва.

Казначейські зобов'язання (векселі) – боргові зобов'язання, спрямовані тільки на покриття бюджетного дефіциту.

Капітальний державний борг – загальна сума заборгованості минулих років й відсотків, що мають бути сплачені за позиками.

Капітальні витрати – видатки бюджету на фінансування інвестиційної та інноваційної діяльності держави, а саме: капітальні вкладення (включаючи субсидії приватному сектору і перекази за кордон на капіталовкладення та ін.).

Конверсія державного боргу – метод управління державним боргом, що передбачає зміну дохідності позик, що здійснюється у разі зміни ситуації на фінансовому ринку (наприклад, рівня облікової ставки центрального банку) або погіршення фінансового стану держави, коли вона не в змозі виплачувати передбачуваний дохід.

Контрольна функція фінансів – спостереження за рухом фінансових ресурсів, який може відбуватися як у фондовій, так і не фондовій формах з метою контролю з боку суспільства за виробництвом і розподілом ВВП на всіх рівнях господарювання за умов дотримання фінансової дисципліни.

Кошторис – план передбачуваних витрат і надходжень грошових ресурсів, потрібних для нормального функціонування держави (підприємства, установи).

Кошторисне фінансування – виділення коштів з бюджету на основі спеціального планового документа – кошторису; воно охоплює такі напрями видатків, як соціальна сфера, фундаментальні дослідження, оборона й управління.

Кредит – суспільні економічні відносини, що виникають між економічними суб'єктами у зв'язку з передачею один одному в тимчасове користування вільних коштів (вартості) на засадах зворотності, платності та добровільності.

Кредитори – суб'єкти фінансового ринку, котрі надають позику в тимчасове користування під певний відсоток.

Котирування (currency quotation) – це визначення валютного курсу на ринку.

Крос-курс – це співвідношення між двома валютами, яке встановлюється, виходячи з їхнього курсу стосовно третьої валюти.

Кількісна теорія грошей полягає у обґрунтуванні залежності вартості грошей та рівня товарних цін від кількості грошей в обігу.

Касові залишки – це та частина доходу економічних агентів, яку вони бажають зберігати у грошовій, тобто абсолютно ліквідній формі.

Кейнсіанська теорія грошей – це теорія про сутність грошей з точки зору їх впливу на виробництво та роль у державному регулюванні економіки.

Кредит – це система економічних відносин, що відображає перерозподіл вартості на засадах повернення і сплати процентів.

Кредитна система – це сукупність фінансово-кредитних установ, що створюють, акумулюють та надають грошові ресурси на засадах кредитування.

Конвертованість валюти (convertibility) – це здатність резидентів та нерезидентів без обмежень обмінювати національну валюту на іноземну та використовувати іноземну валюту для операцій з будь-якими видами активів.

Кредитні гроші – це знаки вартості, що слугують загальним еквівалентом і випускаються у процесі розвитку кредитних відносин між суб'єктами ринку, слугуючи виразом боргу між ними.

Лістинг – допуск цінних паперів до обігу та котирування на фондовій біржі на підставі їх економічної експертизи.

Майнове страхування – галузь страхової діяльності, в якій об'єктом страхування є майнові інтереси, що не суперечать законодавству України і пов'язані з володінням, використанням, розпорядженням майном.

Масштаб оподатковування – одиниця, що береться в основу визначення об'єкта оподаткування; у промисловому податку масштабом може бути оборот підприємства чи його прибуток, його капітал, чисельність робітників і кількість верстатів, величина приміщення, плата за нього та ін.

Міжбанківський ринок – ринок, на якому залучаються та розміщуються міжбанківські кредити, у тому числі кредити НБУ та комерційних банків.

Міжбюджетні трансферти – кошти, що безоплатно і безповоротно передаються з одного бюджету до іншого. Основними формами надання міжбюджетних трансфертів за Бюджетним кодексом є дотація вирівнювання та субвенції.

Місцеві бюджети – фонди фінансових ресурсів, що мобілізуються й витрачаються на відповідній території. Це фінансова база місцевих органів влади й управління: забезпечують регіональні потреби у фінансових ресурсах і доходах, їх внутрішньо-територіальний перерозподіл. Місцеві бюджети мають повну самостійність, власні та закріплені дохідні джерела і право визначення напрямів їх використання.

Місцеві фінанси – система формування, розподілу і використання грошових та інших фінансових ресурсів з метою забезпечення місцевими органами влади покладених на них функцій і завдань як власних, так і делегованих.

Монетизований внутрішній державний борг – борг, що складається з боргів держави комерційним банкам як основним утримувачам державних цінних паперів, фіксується у балансах банків, тому аналіз його динаміки перебуває під контролем. Сума монетизованого боргу складається з усіх випущених й непогашених боргових зобов'язань держави (як внутрішніх, так і зовнішніх), включаючи видані гарантії за кредитами.

Міжнародні кредитні операції – система кредитних відносин між державою, банками, фірмами одних країн та суб'єктами зовніш-ноекономічної діяльності інших країн.

Міжнародні фінансово-кредитні організації – це міжнародні інститути, створені на основі міждержавних угод для регулювання міжнародних фінансових, кредитних і валютних відносин з метою стабілізації світової економіки.

Монетаризм – це грошова теорія, відповідно до якої грошова маса, яка перебуває в обігу, відіграє визначальну роль у формуванні господарської кон'юнктури, стабілізації та розвитку ринкової економіки.

Міжнародний кредит – це рух позичкового капіталу у сфері міжнародних відносин.

Міжнародні розрахунки – це регламентування платежів за грошовими вимогами і зобов'язаннями, що виникають між юридичними та фізичними особами різних країн.

Металістична теорія грошей – це теорія, суть якої полягає в ототожненні грошей з благородними металами.

Надзвичайна подія – подія або операція, яка відрізняється від звичайної діяльності підприємства і стосовно якої не очікується її періодичного повторення.

Наступний фінансовий контроль – вид контролю, який здійснюється на завершальній стадії виконання планового завдання, і має на меті контроль за фінансовими результатами, порівняння фактичних і планових показників фінансової діяльності, оцінювання ефективності проведеної роботи.

Некомерційне господарювання – самостійна систематична господарська діяльність, що здійснюють суб'єкти господарювання, спрямована на досягнення економічних, соціальних та інших результатів без мети одержання прибутку.

Неорганізовані грошові заощадження населення – заощадження, що зберігаються безпосередньо у населення готівкою у національній та іноземній валютах. До них також належать зберігання коштів у вигляді коштовностей, дорогоцінних металів, дорогих товарів тривалого користування тощо.

Нерозподілений прибуток – частка прибутку підприємства, отримана в результаті діяльності в попередні періоди, що не була спрямована на виплату дивідендів власникам підприємства чи поповнення складових власного капіталу підприємства.

Надлишкові резерви – це сукупність ресурсів комерційних банків, які можуть бути використані для активних банківських операцій.

Національна валютна система – сукупність економічних відносин, які пов'язані з використанням іноземної валюти і за допомогою яких здійснюється міжнародний платіжний оборот даної країни, утворюються та використовуються валютні ресурси країни.

Номіналістична теорія грошей – це теорія, суть якої полягає у твердженні, що гроші не мають своєї власної вартості, а являють собою суто умовну абстрактну одиницю, рахунковий знак, що встановлюється державою.

Об'єкт фінансової науки – сукупність фінансових відносин, що виникають між державою, юридичними та фізичними особами.

Об'єкт оподаткування – явище, предмет або процес, унаслідок наявності яких сплачується податок, тобто те, що оподатковується (дохід, майно тощо). Часто назва податку впливає з об'єкта, наприклад, поземельний, прибутковий та ін.

Облігація державна (від лат. obligatio – зобов'язання) – найпоширеніший вид цінних паперів, боргове зобов'язання держави, за яким у встановлені терміни повертається борг і сплачується дохід у формі відсотка чи вигаши. Вони можуть бути знеособленими (на покриття бюджетного дефіциту) і цільовими (на конкретні проекти).

Облігація корпоративна боргове зобов'язання позичальника перед кредитором, що оформлюється не кредитною угодою, а продажем-купівлею спеціального цінного папера. Це такий цінний папір, що засвідчує внесення його власником грошових коштів та підтверджує зобов'язання позичальника відшкодувати кредиторомі номінальну вартість облігації у визначений термін із виплатою доходу у вигляді відсотка або дисконту.

Обліковий ринок – ринок, на якому під час укладання угод в обігу перебувають високоліквідні активи (векселі, чеки, депозитні сертифікати).

Обов'язкові видатки – видатки, спрямовані на виконання обов'язкових завдань, які покладаються на органи місцевої влади з метою забезпечення певних стандартів послуг у масштабах усієї країни, а також видатки, пов'язані з їхніми борговими зобов'язаннями за кредитами та позиками.

Обов'язковий фінансовий контроль – вид фінансового контролю, що здійснюється згідно з вимогами нормативних актів і рішень відповідних органів державного контролю.

Оборотні кошти (капітал) – кошти, авансовані в оборотні виробничі фонди (виробничі запаси сировини, матеріалів, палива, тари, залишки незавершеного виробництва та витрати майбутніх періодів) та фонди обігу (готова продукція та кошти за неї).

Обслуговування державного боргу – комплекс заходів держави з розміщення облігацій та інших цінних паперів, погашення позик, виплати відсотків за ними, а також уточнення і зміни умов погашення раніше випущених позик і визначення умов та порядку здійснення нових державних запозичень.

Одиниця обкладання податку – одиниця визначення об'єкта (з податку на прибуток – грошова одиниця країни, з земельного податку – гектар, акр та ін.).

Оперативне управління фінансами – поточне управління фінансами, що становить сукупність заходів, які розробляються на основі оперативного аналізу фінансової ситуації фінансового планування, контролю та регулювання, складання та виконання фінансових

планів. Є головною функцією апарату фінансової системи: Міністерства фінансів України, фінансових управлінь (відділів), міністерств, відомств, місцевих рад, фінансових служб підприємств і організацій.

Операційна діяльність – основна діяльність підприємств, а також інші види діяльності, яка не є інвестиційною та фінансовою.

Оподатковуваний прибуток – визначається для розрахунку податку на прибуток способом виключення із суми скоригованого валового доходу валових витрат платника податку та суми нарахованих ним амортизаційних відрахувань.

Організація фінансів підприємств – методи, форми і способи формування та використання фінансових ресурсів, а також контроль за їх кругообігом з метою досягнення визначених підприємством цілей.

Організовані заощадження – такі заощадження населення, мобілізацію і розміщення яких здійснює банківська система або небанківські фінансово-кредитні установи.

Оренда (лізинг) – передача права користування майном суб'єкту підприємницької діяльності на платній основі та на визначений угодою термін.

Основна діяльність підприємства – операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг).

Основні або безпосередні учасники фінансового ринку – продавці та покупці фінансових активів (інструментів, послуг), які виконують основні функції у проведенні фінансових операцій на фінансовому ринку.

Основні засоби – матеріальні активи, очікуваний термін яких корисного використання становить понад один рік, або які використовуються у процесі виробничого циклу, що триває більше одного року.

Первинний ринок – частина ринку цінних паперів, де здійснюється первинний випуск цінних паперів в обіг на основі оголошення про емісію.

Первинні фінансові інструменти (фінансові інструменти першого порядку) характеризуються їх випуском в обіг первинним емітентом і підтверджують прямі майнові права або відносини кредиту (акції, облігації, чеки, векселі та ін.).

Перестрахування – система економічних відносин, у процесі яких страхувальник (цедент, перестрахувальник) з метою створення збалансованого портфеля договорів страхування, забезпечення фінансової стійкості й рентабельності страхових операцій, беручи на страхування ризику, певну частку відповідальності за них (з урахуванням фінансових можливостей) передає на узгоджених умовах іншим страхувальникам (перестраховикам) у частині, що перевищує допустимий розмір власного утримання.

Податки (збори, обов'язкові платежі) – обов'язкові внески до бюджету відповідного рівня або державного цільового фонду, що здійснюють платники у порядку і на умовах, визначених чинним законодавством України.

Податкова політика: 1) найтісніше пов'язана з бюджетною, вона становить систему заходів держави у галузі оподаткування; 2) діяльність держави у сфері встановлення, правового регламентування й організації стягування податків і податкових платежів у централізовані фонди грошових ресурсів держави.

Податкова система – сукупність встановлених у країні податків, зборів та інших обов'язкових платежів до бюджету і державних цільових фондів; принципів, форм і методів їх установа, зміни або скасування; дій, що забезпечують їх сплату, контроль і відповідальність за порушення податкового законодавства.

Податковий оклад – сума податку, що сплачується суб'єктом з одного об'єкта.

Податковий період – термін, протягом якого завершується процес формування податкової бази, остаточно визначається розмір податкового зобов'язання.

Податкові пільги – законодавчо закріплений перелік умов, за наявності яких платник податку зменшує податкові зобов'язання.

Податкові платежі – обов'язкові збори, що стягуються з платників за умови конкретного еквівалентного обміну між державою та платником (плата за воду, землю).

Позабіржовий ринок – частина ринку цінних паперів, на якому здійснюються угоди, які укладаються і виконуються за межами біржі.

Позичальники – суб'єкти фінансового ринку, які отримують позики від кредиторів під певні гарантії їх повернення і за певну плату в формі відсотка;

Позичкові фінансові ресурси підприємства – ресурси, що перебувають тимчасово в розпорядженні підприємства і можуть використовуватися з метою досягнення статутних цілей. До них належать отримані кредити, кошти, мобілізовані на фінансовому ринку.

Політика управління фінансами становить систему заходів щодо здійснення фінансового менеджменту з організації органів управління діяльності та вироблення рекомендацій з метою внесення у неї корективів насамперед, слід мати чітку програму суспільного розвитку з урахуванням у ній інтересів усього суспільства, окремих прошарків та груп населення, характеристикою стратегічних і тактичних цілей, визначенням методів і термінів їх досягнення.

Попередній фінансовий контроль – контроль, що здійснюється на етапі розробки та прийняття управлінського рішення з фінансових питань. Він пов'язаний із процесами визначення оптимально обсягу централізованих і децентралізованих фінансових ресурсів у плановому періоді, а також з їх ефективним розподілом та використанням.

Портфельні інвестори – суб'єкти фінансового ринку, які купують окремі види цінних паперів виключно з метою отримання доходу.

Поточні витрати – це видатки бюджету на фінансування підприємств, установ, організацій та органів, визначені на початок бюджетного року, а також на фінансування з соціального захисту населення, а саме: державне споживання (купівля товарів та послуг); виплати (перекази) населенню (трансферти); перекази за кордон; державні субсидії.

Предмет фінансів – підприємницькі й управлінські процеси суб'єктів господарювання мікро- та макrorівнів, пов'язані з мобілізацією, розподілом і використанням фінансових ресурсів для розширеного відтворення та забезпечення економічного, соціального і політичного розвитку держави.

Прибуток від звичайної діяльності – прибуток (збиток), отриманий від операційної діяльності, фінансових операцій та іншої звичайної діяльності.

Прибуток від надзвичайних подій – прибуток (збиток), пов'язаний із стихійним лихом, техногенними катастрофами, аваріями й іншими подіями.

Прибуток від фінансових операцій – прибуток (збиток), одержаний від інвестицій в асоційовані, дочірні та спільні підприємства; отримані дивіденди, відсотки за облігаціями й іншими цінними паперами; інші доходи від фінансових операцій.

Платіжний баланс («balance of payments») – це співвідношення всіх фактичних платежів, здійснених даною країною іншим країнам, та всіх надходжень, отриманих нею із закордону за певний період.

Паперові гроші – це грошові знаки, що не мають внутрішньої вартості, є нерозмінними на золото і випускаються урядом для примусового фінансування бюджетних витрат.

Попит на гроші – це певний, заздалегідь визначений запас грошей, який прагнуть мати у своєму розпорядженні економічні агенти.

Пропозиція грошей являє собою певний запас грошей, який економічні агенти мають в своєму розпорядженні і який може бути використаний відповідно до їхніх потреб.

Позичковий процент або процент за кредит – це плата, яку отримує кредитор від позичальника за надані в позику гроші чи матеріальні цінності.

Прибуток банківської установи – це перевищення доходів над витратами.

Повноцінні гроші – це така форма грошей, при якій роль загального еквівалента відіграє певний товар, що володіє внутрішньою вартістю.

Регульовані доходи – одна із форм доходів, що передаються центральною владою місцевим органам влади або з бюджетів територій вищого адміністративного рівня до бюджетів територій нижчого адміністративного рівня.

Реєстр власників – список власників та номінальних утримувачів іменних цінних паперів, складений на певну дату. Ведення реєстру передбачає облік та зберігання протягом певного терміну інформації про власників іменних цінних паперів, а також про операції, унаслідок яких виникає потреба внесення змін до реєстру.

Реєстратори – суб'єкти ринку, які мають одержаний у встановленому порядку дозвіл на ведення реєстрів власників іменних цінних паперів.

Резервний фонд – фонд, створений за рахунок чистого прибутку з метою забезпечення покриття можливих збитків від фінансово-господарської діяльності.

Рентабельність – показник прибутковості діяльності підприємства, один із індикаторів його конкурентоспроможності; використовується у процесі аналізу фінансово-господарської діяльності, ухвалення управлінських рішень, рішень потенційних інвесторів про участь у фінансуванні інвестиційних проєктів. Визначається як співвідношення прибутку з авансованою вартістю, поточними витратами, обсягом реалізації продукції тощо.

Рефінансування державного боргу – метод управління державним боргом, що передбачає проведення нових запозичень для того, щоб розрахуватися з власниками облігацій раніше випущених позик.

Ринок капіталів – ринок середньо- та довгострокових капіталів або грошових коштів (на термін понад один рік), що представляють інвестиційний фактор у розвитку економіки.

Розподільна функція фінансів полягає в тому, що за допомогою фінансового механізму розподіляється та перерозподіляється вартість національного доходу між різними суб'єктами господарювання та напрямками цільового використання.

Ринок грошей – це сегмент грошового ринку, на якому здійснюється купівля-продаж грошових коштів з терміном до одного року.

Ринок капіталів – сектор грошового ринку, на якому здійснюється продаж та купівля грошових коштів на тривалий (більше одного року) термін для збільшення маси основного й оборотного капіталів.

Ринок позичкових зобов'язань – це сегмент грошового ринку, що охоплює відносини фінансових посередників з їх клієнтами щодо мобілізації коштів фізичних та юридичних осіб та їх розміщення у вигляді позик на умовах платності, повернення та строковості.

Ринок цінних паперів – це ринок, на якому гроші обмінюються на різні види фондових інструментів, що засвідчують право на отримання доходу в різних формах.

Скоригований валовий дохід – розрахунковий показник, що використовується з метою визначення суми оподаткованого прибутку під час обчислення податку на прибуток.

Собівартість – грошове вираження безпосередніх витрат підприємства, пов'язаних із виробництвом та реалізацією продукції.

Співстрахування – особливий вид спільної діяльності страховиків, коли одночасно два або кілька страховиків за угодою про співстрахування приймають на страхування великі страхові ризики одного страхувальника з дотриманням принципу пропорційної відповідальності. Кожен із цих страховиків відповідає за свою частину страхових зобов'язань безпосередньо перед страхувальником.

Ставка податку – розмір податку на одиницю обкладання; якщо виражена у відсотках, то називається квота.

Стимулювальна фіскальна політика передбачає збільшення державних видатків, зменшення податків, одночасне поєднання першого та другого; здійснює в період економічного спаду та безробіття, але внаслідок її проведення може збільшитися дефіцит бюджету, що, в свою чергу, призведе до інфляції.

Стратегічне управління – загальне управління фінансами, яке включає дії, розраховані на довгострокову перспективу і вирішення глобальних завдань розвитку фінансової системи країни. Його здійснюють вищі органи державної влади й управління: Верховна Рада України, апарат Президента України, Кабінет Міністрів України.

Стратегічні інвестори – суб'єкти ринку, котрі купують контрольний пакет акцій для стратегічного управління підприємством.

Страховий ринок – особливе соціально-економічне середовище, частина фінансового ринку, де об'єктом купівлі-продажу є страховий захист (страхова послуга) і формуються попит та пропозиція на неї, а також інфраструктура й конкуренція.

Страховий тариф – це ставка страхового внеску з одиниці страхової суми, що складається з нетто-ставки та навантаження.

Страхувальники – суб'єкти фінансового ринку, котрі купують страхові послуги у страхових компаній та фірм з метою мінімізації фінансових втрат при настанні страхової події. Страхувальниками є як юридичні, так і фізичні особи.

Страхування – вид цивільно-правових відносин із захисту майнових інтересів громадян (фізичних) і юридичних осіб при настанні страхового випадку, визначеного договором страхування або чинним законодавством за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати страховиками страхових платежів (внесків, страхових премій).

Страхування відповідальності – галузь страхування, в якій об'єктом страхових відносин є відповідальність перед третіми фізичними й юридичними особами, котрі можуть зазнати збитків унаслідок яких-небудь дій або бездіяльності страхувальника.

Стримувальна фіскальна політика передбачає зменшення державних видатків, збільшення податків, одночасне поєднання першого та другого; проводиться в період високої інфляції та спрямована на скорочення дефіциту державного бюджету.

Субвенція – цільовий міжбюджетний трансферт, призначений на певну мету в порядку, визначеному тим органом, який її надав.

Суб'єкт оподаткування (або платник податків) – фізична або юридична особа, на яку за законом покладено обов'язок платити податок.

Субсидія – різновид субвенцій – цільова грошова допомога, що надає держава за рахунок коштів бюджету, а також спеціальних фондів юридичним та фізичним особам, місцевим державним органам, іншим державам.

Сукупні витрати домогосподарств складаються із грошових витрат, а також вартості спожитих домогосподарством і подарованих ним родичам та іншим особам продуктів харчування, отриманих з особистого підсобного господарства та в порядку самозаготівель, суми пільг і безготівкових субсидій на оплату житлово-комунальних послуг, електроенергії та палива, суми безготівкових пільг на проїзд у транспорті, на оплату телефону, путівок у санаторно-курортні заклади, на купівлю ліків, лікування, зубопротезування тощо.

Сукупні ресурси домогосподарств – потенційні ресурси домогосподарств, отримані в конкретному періоді, незалежно від джерел їх надходження. До них належать грошові доходи, вартість спожитої продукції, одержаної з особистого підсобного господарства (за винятком матеріальних витрат на її виробництво), у порядку самозаготівель, вартість подарованих родичами й іншими особами продуктів харчування, суми пільг і безготівкових субсидій на оплату житлово-комунальних послуг, електроенергії та палива, суму безготівкових пільг на проїзд у транспорті, на оплату телефону, путівок у санаторно-курортні заклади, на купівлю ліків, лікування, зубопротезування тощо, суму використаних заощаджень, приросту в обстежуваному періоді позик, кредитів, боргів, узятих домогосподарством, а також повернутих домогосподарству боргів.

Світова валютна система – це організація валютно-економічних відносин між країнами, закріплена комплексом міждержавних угод.

Споживчий кредит – це кредит, який надається населенню підприємствами торгівлі, банками та іншими фінансовими установами на придбання споживчих товарів тривалого користування та послуг і повертається в розстрочку.

Система обігу повноцінних грошей – це система металевого грошового обігу, в якій роль загального еквівалента і засобу обігу виконують металеві гроші із золота чи срібла.

Трансакційний варіант кількісної теорії грошей полягає у тому, що існують чіткі кількісні пропорції щодо впливу зміни маси грошей в обігу на рівень товарних цін.

Управління державним боргом – забезпечення платоспроможності держави, тобто можливості погашення боргів.

Факультативні видатки – видатки, що здійснюються для реалізації завдань у межах власної компетенції, а також так званих добровільних і факультативних обов'язків органами місцевої влади.

Фінанси – сукупність грошових відносин, у процесі яких формуються та використовуються фонди грошових ресурсів, метою яких є відшкодування витрат, пов'язаних із процесом виробництва та здійсненням державою функцій.

Фінанси домогосподарств – соціально-економічні грошові відносини стосовно формування та використання фондів фінансових ресурсів для задоволення особистих потреб громадян.

Фінанси підприємств – економічні відносини, пов'язані з рухом грошових коштів, формуванням, розподілом і використанням доходів та грошових фондів суб'єктів підприємництва в процесі відтворення.

Фінансова безпека держави – ступінь захищеності фінансових інтересів держави, її спроможність ефективно формувати і раціонально використовувати фінансові ресурси, достатні для задоволення її потреб, виконуючи зобов'язання та забезпечуючи соціально-економічний розвиток.

Фінансова інфраструктура – сукупність інститутів та елементів, які забезпечують необхідні сприятливі умови для ефективного функціонування всієї фінансової системи та кожної її ланки окремо. До них належать: система органів управління фінансами; нормативно-законодавча база; підготовка фахівців; інфраструктура фінансового ринку; спеціалізоване виробництво (цінних паперів, грошових банкнот, фінансової документації).

Фінансова політика держави – система державних заходів у сфері фінансової діяльності, спрямованих на мобілізацію фінансових ресурсів, їх розподіл і використання з метою виконання державою її функцій.

Фінансова система – (за внутрішньою структурою) – сукупність відносно відособлених та взаємопов'язаних підсистем і ланок, що відображають специфічні форми та методи фінансових відносин; (за організаційною побудовою) – сукупність фінансових органів та інституцій, які керують грошовими потоками в економіці та характеризують систему управління фінансами в країні.

Фінансова стратегія – довготермінові заходи фінансової політики держави, спрямовані на стратегічний розвиток її фінансової системи.

Фінансова тактика – поточна політика, спрямована на вирішення конкретних завдань відповідного періоду, що впливають із розробленої фінансової стратегії.

Фінансове вирівнювання – приведення витрат бюджетів (за економічною та функціональною класифікаціями) у відповідність до гарантованого державою мінімального рівня соціальних послуг на душу населення, усунення значних диспропорцій у здійсненні видатків за окремими територіями.

Фінансовий важіль – засіб дії фінансового методу (прибуток, доходи, амортизаційні відрахування, економічні фонди цільового призначення, фінансові санкції, орендна плата, відсоткові ставки з кредитів, депозитів, облігацій тощо).

Фінансовий контроль – специфічний вид діяльності, що здійснюють усі ланки влади, а також недержавні структури стосовно забезпечення на базі законності відповідного рівня фінансової дисципліни, ефективного руху фондів, а також пошуку шляхів удосконалення процесів розподілу та перерозподілу грошових коштів у країні.

Фінансовий метод – засіб впливу фінансових відносин на господарський процес.

Фінансовий механізм – сукупність фінансових методів і форм організації фінансових відносин, інструментів та важелів впливу на соціально-економічний розвиток суспільства.

Фінансовий ринок – сфера фінансової системи, складова інфраструктури, де здійснюється рух тимчасово вільного капіталу, формуються і функціонують обмінно-перерозподільні відносини у процесі купівлі-продажу фінансових ресурсів, їх

трансформація в позиковий та інвестиційний капітали через фінансово-кредитні інститути на основі попиту та пропозиції, формується ціна на фінансові інструменти.

Фінансові інститути – посередники, які забезпечують зустріч позичальника та кредитора на фінансовому ринку.

Фінансові інструменти – різні фінансові документи, що обертаються на ринку, мають грошову вартість і за допомогою яких здійснюються операції на фінансовому ринку.

Фінансові ресурси – сукупність коштів, що перебувають у розпорядженні держави та суб'єктів господарювання; характеризують фінансовий стан економіки і є джерелом її розвитку, формуються за рахунок грошових доходів, надходжень, відрахувань, використовуються на розширене відтворення, матеріальне стимулювання, задоволення соціальних та інших потреб суспільства.

Фінансові ресурси підприємств – грошові кошти, що перебувають у розпорядженні підприємства та беруть участь у процесі відтворення. До них належать грошові фонди та частина грошових коштів, котра використовується підприємством у нефондовій формі.

Фіскальна (або бюджетно-податкова) політика – державна політика, яка має створювати сприятливі умови для виробничої та фінансової діяльності суб'єктів господарювання (дискреційна, автоматична).

Фондова біржа є організатором торгівлі цінними паперами, вона виконує такі основні функції: посередницьку, індикативну та регулятивну.

Франшиза – позначена в договорі незначна частина збитку, яка при настанні страхової події не відшкодовується страховиком.

Функція мобілізації фінансових ресурсів – за допомогою фінансового механізму суб'єкти діяльності залучають кошти з метою створення статутного капіталу, резервних фондів підприємств, місцевих бюджетів, бюджету держави, позабюджетних доходів, а також доходів населення.

Фінансові посередники контрактного типу – це такий тип фінансових установ, сферою спеціалізації яких є акумуляція значних сум коштів підприємств і населення на достатньо тривалі періоди.

Фінансові посередники інвестиційного типу – це тип фінансових установ, діяльність яких передбачає цілеспрямоване розміщення коштів своїх клієнтів у різних видах активів для мінімізації ризику.

Фінансові інструменти грошового ринку – це певні види зобов'язань, які беруть на себе покупці грошей перед їх продавцями та одночасно носії права вимоги продавців грошей до їх покупців.

Фондовий ринок – сегмент грошового ринку, де акумулюється небанківський позиковий капітал, відбувається його перерозподіл за допомогою фондових цінностей.

Форми кредиту – це зовнішній прояв кредитних відносин, що визначаються об'єктом, тобто матеріальною основою позичених цінностей.

Функції грошей (від лат. functio – виконання, діяльність) – це конкретні способи використання грошей, що визначають їх роль як суспільного явища.

Форма грошей – це такий спосіб організації грошових відносин у суспільстві, який визначається матеріальною субстанцією загально-ного еквівалента.

Централізовані фінанси – підсистема фінансових відносин щодо формування централізованих грошових фондів, котрі зосереджуються в інститутах державних органів влади з метою виконання державою своїх функцій.

Центральний банк – це установа, яка реалізує загальнодержавну грошово-кредитну та валютно-курсову політику країни, регулює діяльність банків та виконує інші функції відповідно до законодавства.

Цесіонарій – перестраховик, який приймає ризик.

Чек – це грошовий документ установлені форми, який містить безумовний наказ власника банківського рахунку про виплату певної суми коштів.

7.2. Рекомендована література

Основна

1. Береславська О. І. Коваленко Ю. М., Ковернінська Ю. В., Онишко С. В. та ін. Фінансовий ринок. Підручник. Київ. Університет ДФС України. 2018.
2. Бюджетний кодекс України. Закон України № 2456-VI від 08.07.2010. Відомості ВР України. 2010. № 50-51. С. 572.
3. Господарський кодекс України. Закон України № 436-IV від 16.01.2003. Відомості ВР України. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22. С. 144.
4. Дзюблюк О. В. та ін. Гроші та кредит. Підручник. Тернопіл. нац. екон. ун-т. Каф. банк. справи. Тернопіль. ТНЕУ. 2018. 891 с.
5. Коренюк П. І., Коренюк Л. В., Левандівський О. Т. Гроші і кредит. Навч. посіб. Дніпров. держ. техн. ун-т, Дніпров. нац. ун-т залізн. трансп. ім. В. Лазаряна. Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника. Кам'янське. ДДТУ. 2019. 401 с.
6. Кречотень І. М., Худолій Ю. С., Максименко О. С. Гроші та кредит. Навч. посіб. Полтава. Пусан А. Ф. 2018. 113 с.
7. Кремень О. І. Фінанси. Навч. посіб. Київ. Центр навчальної літератури. 2018. 416 с.
8. Податковий кодекс України. Закон України № 2755-VI від 02.12.2010. Відомості ВР України. 2011. № 13-14, № 15-16, № 17. С. 112.
9. Про банки і банківську діяльність. Закон України № 2121-III від 07.12.2000. Відомості ВР України. 2001. № 5-6. С. 30.
10. Про валюту і валютні операції. Закон України № 2473-VIII від 21.06.2018. Відомості ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>.
11. Про Національний банк України. Закон України № 679-XIV від 20.05.1999. Відомості ВР України. 1999. № 29. С. 238.
12. Про платіжні послуги. Закон України № 1591-IX від 30.06.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text>.
12. Ушакова О. А. Фінанси підприємств. Навчальний посібник. Рівне. Технічний коледж НУВГП, 2018. 154 с.
13. Черкасова С.В. Фінансовий ринок. Навч. посібник. К. «Кондор». 2018. 336 с.
14. Чкан І.О. Гроші та кредит. Навч.-метод. посіб. Тавр. держ. агротехнол. ун-т. Мелітополь. Вид. будинок Мелітоп. міськ. друк. 2018. 169 с.
15. Шевчук І. Л. та ін. Гроші та кредит. Навч. посіб. для підгот. здобувачів вищ. освіти за спец. 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Харків. держ. ун-т харчування та торгівлі. Харків. Вид-во Іванченка І. С.. 2018. Ч. 1: Гроші. 2018. 270 с. Ч. 2: Кредит. 2019. 184 с.
16. Шишкіна О. В. , Дубина М. В. Гроші та кредит: теорія і практика (у схемах і таблицях). Навч. посіб. Чернігів. нац. технол. ун-т. Чернігів. Брагинець О. В. [вид.]. 2018. 570 с.
17. Шпак Н. О., Ярошевич Н. Б., Побурко О. Я. Фінанси, гроші та кредит. Навч. посіб. Нац. ун-т «Львів. політехніка». Львів. Вид-во Львів. Політехніки. 2018. 415 с.

Додаткова

18. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті. Постанова Правління Національного банку України № 22 від 21.01.2004.
19. Інструкція про ведення касових операцій банками в Україні. Постанова Правління Національного банку України № 103 від 25.09.2018.
20. Інструкція про міжбанківський переказ коштів в Україні в національній валюті. Постанова Правління Національного банку України № 320 від 16.08.2006. Інструкція про порядок відкриття і закриття рахунків клієнтів банків та кореспондентських рахунків банків-резидентів і нерезидентів. Постанова Правління Національного банку України № 492 від 12.11.2003.

21. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні. Постанова Правління Національного банку України № 368 від 28.08.2001.
22. Класифікатор іноземних валют. Постанова Правління Національного банку України № 34 від 04.02.1998.
23. Кодекс України з процедур банкрутства. Закон України. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2019. № 19. Ст. 74.
24. Кодекс цивільного захисту України: Закон України № 5403-VI від 02.10.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>.
25. Копилюк О. І., Музичка О. М. Банківські операції. Навчальний посібник. Київ. ЦУЛ. 2019. 500 с.
26. Пернарівський О. В. [та ін.] Банківська система. Навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.]. Київ. Університет ДФС України. 2018. 486 с.
27. Положення про валютний нагляд. Постанова Правління Національного банку України № 13 від 03.01.2019.
28. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні. Постанова Правління Національного банку України № 148 від 29.12.2017.
29. Положення про порядок виконання банками документів на переказ, примусове списання і арешт коштів в іноземних валютах та банківських металів. Постанова Правління Національного банку України № 216 від 28.07.2008.
30. Положення про порядок здійснення банками операцій за акредитивами. Постанова Правління Національного банку України № 514 від 03.12.2003.
31. Положення про порядок здійснення банками операцій за гарантіями в національній та іноземних валютах. Постанова Правління Національного банку України № 639 від 15.12.2004.
32. Положення про порядок здійснення банками операцій з векселями в національній валюті на території України. Постанова Правління Національного банку України № 508 від 16.12.2002.
33. Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій. Постанова Правління Національного банку України № 516 від 03.12.2003.
34. Положення про порядок здійснення операцій з чеками в іноземній валюті на території України. Постанова Правління Національного банку України № 520 від 29.12.2000.
35. Про банки і банківську діяльність. Закон України № 2121-III від 07.12.2000. Відомості ВР України. 2001. № 5-6. С. 30.
36. Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків. Закон України № 448/96-ВР від 30.10.1996. Відомості ВР України. 1996. № 51. С. 292.
37. Про заставу. Закон України № 2654 X-II від 02.10.1992. Відомості ВР України. 1992. № 47. С. 642.
38. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Закон України № 2464-VI від 08.07.2010. Відомості ВР України. 2011. № 2-3. С. 11.
39. Про інститути спільного інвестування. Закон України № 5080-17 від 05.07.2012. Відомості ВР України. 2013. № 29. С. 337.
40. Про кредитні спілки. Закон України № 2908-III від 20.12.2001. Відомості ВР України. 2002. № 15. С. 101.
41. Про Національний банк України. Закон України № 679-XIV від 20.05.1999. Відомості ВР України. 1999. № 29. С. 238.
42. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки. Закон України № 3480-IV від 23.02.2006. Відомості ВР України. 2006. № 31. С. 268.
43. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб. Закон України № 4452-VI від 23.02.2012. Відомості ВР України. 2012. № 50. С. 564.
44. Фальченко О. О., Побережна Н. М., Юр'єва І. А. Особливості формування власного капіталу на підприємствах. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2019. Вип. 2(19). С. 404–409.

Інформаційні ресурси

1. <https://www.rada.gov.ua/> Верховна рада України;
2. <https://bank.gov.ua/> Національний банк України;
3. <https://www.mof.gov.ua/uk> Міністерство фінансів України;
4. <https://fiu.gov.ua/> Державна служба фінансового моніторингу України;
5. <https://www.treasury.gov.ua/ua> Державна казначейська служба України;
6. <https://dasu.gov.ua/> Державна аудиторська служба України;
7. <http://sfs.gov.ua/> Державна фіскальна служба України;
8. <https://tax.gov.ua/> Державна податкова служба України;
9. <https://customs.gov.ua/> Державна митна служба України;
10. <http://www.ukrstat.gov.ua/> Державна служба статистики України.

8. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Форми занять	Наявне матеріально-технічне забезпечення	Необхідне матеріально-технічне забезпечення
Лекція	Ноутбук, мультимедійний проектор, екран	Ноутбук, мультимедійний проектор, екран
Практичні/семінарські заняття	Ноутбук, мультимедійний проектор, екран	Ноутбук, мультимедійний проектор, екран